МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Київський національний лінгвістичний університет

Кафедра китайської філології

Кваліфікаційна робота магістра

з китайської філології

на тему:

ТИПОЛОГІЯ ТОПОНІМІВ У СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ: ЛІНГВОКУЛЬТОРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Студентки групи ЗМКит60–22

факультету східної і слов'янської філології

заочної форми навчання

Освітньої програми

Східна філологія: Китайська мова і література, переклад, методика навчання

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації 035.065 Східні мови та літератури (переклад включно), перша – китайська

Чубюк Ірини Денисівни

Науковий керівник:

канд. філол. наук, доц. Охріменко М.А.

Допущена до захисту
"___"_____ 2023 року

Завідувач кафедри

_____ _____
(підпис) *(ПІБ)*

Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП 3

РОЗДІЛ 1 **РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТОПОНІМІВ У СУЧАСНОМУ МОВОЗНАВСТВІ**……7

1.1 Ономастика як важливий розділ мовознавства…… 7

1.2 Поняття термінів топоніміка, топонімія і топонім……. 11

1.3 Розвиток науки про топоніміку…… 17

Висновки до Розділу 1……. 22

РОЗДІЛ 2 **МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТОПОНІМІВ ……..** 24

2.1 Топоніміка в лінгвокультурологічній та лінгвістичній парадигмі ……. 24

2.2 Етапи дослідження топонімів ……... 27

Висновки до Розділу 2……... 28

РОЗДІЛ 3 **ТИПОЛОГІЯ ТОПОНІМІВ У КИТАЙСЬКІЙ МОВІ: ЛІНГВОКУЛЬТОРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ** …...…….. 30

3.1 Принципи формування китайських топонімів: лінгвокультороло гічний аспект дослідження……... 30

3.2 Особливості перекладу китайських ойконімів та гідронімів…….. 32

3.3 Особливості перекладу китайських екзонімів…...…… 55

Висновки до Розділу 3 61

ВИСНОВКИ 63
АНОТАЦІЯ ……. 66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ . . . .…….. 69
ДОДАТКИ 73

ВСТУП

Топоніміка (地名学 dimingxue) – наука, яка вивчає походження, значення, розвиток, вимову та написання географічних назв. Топоніміка є науковою дисципліною, яка вміщає у собі три науки, а саме: географія, історія та лінгвістика. Питання топоніміки особливо актуальні у тих мовах, які мають багато носіїв, тому що це є причиною зміни мовних структур та появу нових компонентів мови. У використанні термінології в топоніміці також існують свої проблеми, пов’язані з національними, етнічними, політичними особливостями.

Топоніміка, як наука, насправді об'єднує різні галузі знань та дисципліни, такі як географія, історія і лінгвістика. Вона допомагає вивчати географічні назви, їх походження, значення та розвиток в контексті конкретних регіонів і культур. Питання топоніміки стають особливо важливими в тих мовах, де існує багато носіїв, оскільки це може призводити до змін у мовних структурах та еволюції мови. Безперечно, використання термінології в топоніміці може виникати проблеми через національні, етнічні та політичні особливості, які впливають на сприйняття та інтерпретацію географічних назв.

Актуальність дослідження зумовлена загальною спрямованістю сучасної лінгвістики до дослідження лексичного складу мови, зокрема розвитку топонімії в сучасній китайській мові**.**

Нам би хотілося виділити головні параметри, якими обумовлена актуальність дослідження саме китайських топонімів:

1. **Мовна динаміка:** китайська мова постійно розвивається, і зміни у топонімах відображають зміни в лексичній системі. Вивчення топонімів допомагає слідкувати за мовною динамікою та розвитком мови.
2. **Культурна спадщина:** топоніми мають важливе культурне значення, оскільки вони часто відображають історію, традиції та спадщину регіону. Дослідження топоніміки допомагає зберегти і розкрити культурні аспекти.

3. **Географічні зміни:** зміни в географії та місцевості вимагають адаптації топонімів. Вивчення цих змін може бути важливим для географів та дослідників.

4. **Міжкультурний обмін:** з розвитком глобалізації та міжкультурного обміну дослідження топоніміки важливі для розуміння впливу інших мов і культур на китайську мову.

5. **Сучасні технології:** сучасні технології дозволяють збирати, аналізувати та візуалізувати дані про топоніми на новому рівні, що робить дослідження більш доступним та ефективним.

Усі ці фактори роблять дослідження топоніміки важливою та актуальною галуззю лінгвістики і географії в сучасному контексті.

Мета дослідження – здійснити типологічну характеристику та визначити структурні особливості топонімів у лінгвокультурологічному аспекті.

Пропонована мета передбачає вирішення таких **завдань:**

1. Розглянути науку топоніміка, розкрити значення поняття топонім;
2. Визначити структурні особливості топонімів сучасної китайської мови;
3. Розкрити способи творення топонімів;
4. Розробити типологію топонімів сучасної китайської мови;
5. Встановити загальні та специфічні ціннісні характеристики з точки зору мови у китайській топонімії;
6. Проаналізувати лінгвокультурологічну специфіку топонімів китайської мови.

Об’єкт дослідження – топоніми сучасної китайської мови.

Предмет дослідження – типологічна характеристика топонімів сучасної китайської мови.

Матеріал дослідження: 189 топонімів, дібраних методом суцільної вибірки з наукових статей, топонімічних посібників.

Методи дослідження:

1. Теоретичний аналіз наукової літератури з теми дослідження;
2. Метод суцільної вибірки для добору фактичного матеріалу дослідження;

3. Описовий метод для загальної характеристики топонімів;

4. Компонентний аналіз для поділу на найменші значущі частинки;

5. Індуктивний метод дослідження для отримання загального висновку на основі аналізу окремих топонімів.

Наукова новизна роботи полягає у детальному розборі топонімів Китаю українською та китайською мовами, враховуючи тонкощі перекладу та значення кожного з них з точки зору лінгвокультурології.

Практичне значення одержаних результатів роботи полягає в тому, що її висновки і матеріали можуть бути використані при викладанні таких навчальних дисциплін "Лексикологія китайської мови", "Лінгвокраїнознавство Китаю", "Практичний курс перекладу (китайська і українська мови)", а також при розробці спецкурсів. Фактичний матеріал дослідження може бути використано при укладані словника топонімів сучасної китайської мови.

Апробацію результатів дослідження здійснено на Міжнародній науково-практичній конференції “AD ORBEM PER LINGUAS. ДО СВІТУ ЧЕРЕЗ МОВИ” (18-19 травня 2023), за результатами якої надруковано тези доповіді.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, анотації іноземною мовою, списку використаної літератури та додатків. Обсяг роботи становить 72 сторінки.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТОПОНІМІВ У СУЧАСНОМУ МОВОЗНАВСТВІ

1.1 Ономастика як важливий розділ мовознавства.

Мовознавство, або лінгвістика (від. лат. lingua – мова) — наука, що вивчає мову в усій складності її прояву. Це гуманітарна наука, яка є розділом культурології (нарівні з мистецтвознавством і літературознавством) і філології (нарівні з літературознавством), а також галуззю семіотики. Як самостійна дисципліна сформувалася в середині XIX століття. Об'єктом мовознавства є мова людини, а увага лінгвістів зосереджена на мовленні як практичному прояві мови. Важливо розуміти, що мовознавство є теоретичною наукою, а не навчанням практичного володіння мовами (Левицький, 2006).

Сучасна освічена особа, крім рідної мови, часто володіє також іноземними мовами. Важливо зазначити, що не всі, хто знає ту чи іншу мову, можуть вважатися мовознавцями. Багато з них будуть називатися практиками, тобто здатними використовувати мову на практиці, але не мати глибокого розуміння історії мови, взаємозв'язків з іншими мовами та мовних теорій.

Усі мови людства є способом спілкування і обумовлені особливостями людського мозку, органів мовлення та слуху. Крім того, виникнення і розвиток мов також залежить від спільних для всіх народів основних закономірностей соціально-економічного та культурно-історичного розвитку. Це призводить до наявності загальних рис у системах різних мов, таких як голосні та приголосні звуки, будова речень тощо.

У мовознавстві розрізняють дві головні галузі: конкретне та загальне мовознавство. Конкретне мовознавство зосереджується на вивченні окремих мов, груп споріднених мов або мовних груп. Його завдання – надати фактичний матеріал для теоретичних узагальнень. Загальне мовознавство вивчає мову як

загальнолюдське явище, досліджує її структуру, а також закономірності функціонування. Ця галузь мовознавства є теоретичною та методологічною основою для конкретного мовознавства. Серед головних питань загального мовознавства вирізняють такі: сутність мови; зв'язок між мовою та мисленням; походження мови; закони та причини її розвитку; типологія мовних одиниць; система та структура мови; класифікація мов; методи лінгвістичних досліджень; місце мовознавства в системі наук; практичне використання теоретичних знань про мову (Левицький, 2006).

Галузь мовознавства, що вивчає власні назви всіх типів, закономірності їх розвитку та функціонування, називається ономастикою. Сам термін "ономастика" походить від грецького слова onoma, що означає "ім'я" або "назва". Ономастікони формувалися історично, в основному ілюструючи концепцію різних сфер життя народів. Власні імена походять від загальних слів і можуть переходити з однієї мови в іншу. Загальною метою ономастики є роз'яснення феномену власних назв, тобто їх значення та взаємозв'язків з мовою та культурою певного народу. Різні назви та власні імена допомагають визначити, до якої нації належать їх носії та з якої місцевості вони походять. В процесі їх аналізу, можна висвітлити складні питання, пов'язані з міграцією народів та їх поселенням.

Мовознавство відноситься до гуманітарних дисциплін, спрямованих на вивчення людини і суспільства та взаємодії з ними. Найтісніше мовознавство пов'язане з філологією, яка є складовою частиною цієї дисципліни, а також з філософією, логікою і історією.

Для філософії найважливішим є питання про мову як інструмент мислення і пізнання, цей аспект вивчається і в мовознавстві. Філософія надає загальні методологічні принципи вивчення мови та встановлює вимоги до всебічності дослідження мови, її історичності, конкретності і практичної перевірки результатів.

Питання про взаємозв'язок логічних форм мислення і мовних форм їх вираження є спільним завданням для мовознавства і логіки, з якою лінгвістика пов'язана ще з часів Аристотеля.

На стику історії (науки про процеси зміни соціальних структур суспільства) і лінгвістики виникла глибоко розроблена дисципліна – історична лінгвістика. Тісно взаємодіють із мовознавством й інші науки історичного циклу. Мовознавці часто користуються надбаннями археології, щоб віднайти писемні пам'ятки, наприклад: давні берестяні грамоти або інші археологічні докази розвитку мов. Етнографія розробляє загальні принципи функціонування мов у суспільствах різних культур. Вивчаючи конкретну мову, лінгвісти враховують побут та культуру людей, які нею користуються.

Мовознавство як наука про мовне спілкування тісно пов'язана із соціологією – наукою про закономірності розвитку і функціонування суспільства. Оскільки природна мова є системою знаків, мовознавство часто розглядають як галузь семіотики, науки про знаки і знакові системи.

Ономастика – це галузь, яка вивчає власні імена різних видів та розглядає закономірності їхнього створення та використання. Вона має лінгвістичний корінь, але включає в себе інші аспекти, такі як історія, географія, етнографія, культурологія, соціологія і літературознавство, що допомагають розкрити особливості іменованих об'єктів та зв'язані з ними традиції. Це виходить за межі самої лінгвістики і робить ономастику самостійною науковою дисципліною, яка активно користується лінгвістичними методами та має глибокі зв'язки з іншими гуманітарними науками, а також з науками про Землю і Всесвіт.

Власні імена жваво реагують на зміни, що відбуваються в природі та суспільстві, тому вони можуть слугувати хронологізаторами текстів, а також історичних та археологічних пам'яток. Через особливу консервативність власних імен вони відображають епоху, в яку їх було створено, зберігаючи свідчення давнішого стану мови, і містять велику мовну та позамовну інформацію, отримати яку можна лише лінгвістичними методами (Bai, 2010).

Усе різноманіття світу речей (реальних, гіпотетичних і вигаданих фантазією людини) становить первинну основу для імен – загальних як таких, що узагальнюють аналогічні факти, та власних як таких, що виокремлюють окремі предмети в низці названих за допомогою загальних імен.

Подібно до того, як іменовані речі розміщуються у просторі, слова, що їх називають, у свідомості того, хто говорить, також мають просторове розміщення, аналогічне для жителів однієї й тієї самої місцевості, різне в жителів віддалених територій. Воно може бути несхожим на реальне розміщення іменованих об'єктів, але воно існує і слугує каркасом. Ономастичний простір – це іменний континуум, що існує в уявленні людей різних культур і в різні епохи заповнений по-різному. У свідомості кожної людини ономастичний простір присутній фрагментарно. Досить повно він виявляється лише за спеціального дослідження.

Ономастика включає в собі компоненти історичного, географічного, етнографічного, соціологічного та культурологічного характеру. З другої половини XX століття ономастика розвивається у різних напрямках, зокрема описовому та теоретичному, історичному, літературному тощо. На початку XXI століття ономастика вже вважалась когнітивним напрямком, виокремлюючись серед інших лінгвістичних досліджень, створюючи також новий напрямок – соціоономастику. Дослідження в галузі ономастики допомагають розкрити багато аспектів культури, історії та мовних взаємозв'язків у різних країнах. Вона важлива для лінгвістики, антропології, історії, соціології та інших галузей наукового дослідження. С. Вербич відзначає, що для ономастики важливо не обмежуватись лише етимологічним підходом до вивчення назв, а й розвивати інші напрями (Карпенко, 2006).

Ономастика виникла на так званому "стиці" наук, тому її можна назвати комплексною. Звісно, домінує лінгвістичний компонент. Однак, якби ономастика обмежувалася лише лінгвістичним компонентом, не було б підстави виділяти її як особливу дисципліну. Специфіка дослідження полягає в тому, що, лінгвістична у своїй основі, вона включає також етнографічний, історичний, географічний, соціологічний, літературознавчий компоненти, які допомагають лінгвісту виділяти специфіку об'єктів та традиції, пов'язані з їх назвами. Крім того, в ономастичних дослідженнях використовуються дані археології, історії матеріальної та духовної культури, біології, теології, філософії, логіки, психології тощо. Усе це виводить ономастичну проблематику за рамки однієї лише лінгвістики і надає самостійності комплексу компонентів, що її складають (Руденко, 2005).

Предметом дослідження є як сучасні, так і історичні назви. Вона займається аналізом назв мовного спілкування, а також розглядає, які мовні та культурні чинники впливають на формування та розвиток власних назв.

Ономастика має велику кількість підрозділів, а саме: антропонімія – вивчає імена людей, тобто походження, значення, поширення імен в різних культурах; зоонімія – назви тварин; фітоніміка – назви рослин, теонімія – імена богів, міфологічних істот; космономіка – назви галактик і сузір'їв, планет, зірок; фітоніміка – вивчення імен рослин; переоніміка – назви транспортних засобів: кораблі, поїзди, літаки; кремантонімія – власні назви унікальних цінностей, ювелірних виробів; фалоніміка – назви нагород; хрононімія – назви історично значущих періодів часу і т. д. Але нас цікавить розділ, що називається топонімія.

Топонімія, як підрозділ ономастики, є дуже важливою галуззю вивчення імен місць та географічних об'єктів. Вона включає в себе дослідження походження, значення, розвитку та вживання географічних назв. Топоніми відображають історію, культуру, географію та соціокультурні особливості регіонів, що робить цей підрозділ ономастики важливим і цікавим об'єктом дослідження.

1.2 Поняття термінів топоніміка, топонімія і топонім.

Географічні назви є результатом ознак, що описують історичні та географічні реалії. Сюди входять класи населення, фізико-географічні умови, географічні процеси та інше. Науку про топоніміку можна класифікувати як частину географії, яка займається появою та зміною географічних назв (топонімів). Топонімія включає правила правопису, орфографії та орфоепії географічних назв (Шотова-Ніколенко, 2019).

Основним поняттям топоніміки є топонімія – сукупність назв (топонімів) у цій області. Основне значення та головна мета географічної назви – це закріплення місця на поверхні Землі. Топонім — це географічна назва, яку людина дала з давніх

часів, щоб відрізнити її від інших об’єктів. Топоніми є результатом вираження фізико-географічних, соціально-економічних та політичних факторів, на вибір назви впливають природні умови певної території (Мельничук, 2008).

Щодо предмета топоніміки, вчені виділяють її як особливу галузь мовознавства, яка тісно пов’язана з історією мови, етимологією, лексикологією та іншими розділами мовознавства, пов’язаними з історією, географією, етнографією.

Сучасні топонімічні дослідження обов’язково базуються на даних археології, історії, географії, палеонтології, без яких топонімія не мала б необхідного наукового обгрунтування.

Основне призначення географічних назв – уточнення місця розташування на земній поверхні. Топоніміка вважається мовною, архівною та літописною системою Землі. З наукової точки зору, це галузь науки, яка вивчає географічні назви, їх походження, значення та написання. Лінгвістика, зокрема, розглядає топоніміку як розділ лексикології, який вивчає назви географічних об'єктів. Сам термін походить від грецьких слів "topos – місцевість" і "onyma – назва", тобто найменування чи ім'я.

Вчені розглядають топоніміку як синтез лінгвістики, географії та історії. Географічні назви відносяться до географічних об'єктів, часто чітко характеризують їх географічні особливості, відображають реальні або історичні аспекти місцевості, тому розкриття їхнього значення є важливим завданням для географії (Tent, 2009).

Географічні назви виконують адресну функцію конкретних географічних об’єктів, а інформація, що міститься в них, містить інформацію про форму, розміри, властивості цих об’єктів та їх значення в житті людини. Ця топонімія дуже важлива для історичної географії та інших географічних дисциплін, з точки зору якої вона вже давно є джерелом наукової інформації та допоміжної географічної дисципліни.

Топонімію називають хронікою землі, а мовознавство, зокрема, трактує топоніміку як розділ лексикології, що вивчає назви географічних об’єктів. Топонімія будь-якого регіону містить інформацію про найважливіші етапи історії матеріальної та духовної культури людей, які її формували. Важливо зазначити, що

майже за кожним ономастичним фактом стоїть історична реальність, яка завдяки різним екстралінгвістичним чинникам створює коло різних асоціацій (Карпенко, 2000).

Топоніми є важливою частиною нашого географічного та культурного середовища. Вони ідентифікують різні місцевості та представляють незамінні культурні цінності, що мають життєво важливе значення для почуття приналежності та добробуту людей (Ровенчак, 2008).

Археологи, антропологи, історики, фольклористи, картографи, лінгвісти, соціологи, поети цікавляться дослідженнями топонімів. Захоплення географічними назвами пояснюється тим, що вони дають безцінне уявлення про історію ландшафтів, походження та структуру поселень, фізичну географію місць, послідовність заселення території, етнічні та політичні зміни, націоналістичні настрої та людську діяльність. По суті, географічні назви (міст, населених пунктів, географічних ландшафтів, вулиць, регіонів, морських акваторій, островів, рифів тощо) є продуктом трьох окремих або взаємопов'язаних чинників:

- повинні існувати природні, духовні чи культурні особливості, які вирізняють ландшафт (гора, водоспад, дамба, дорога);
- ця природна чи культурна особливість повинна бути визнана і схвалена культурною групою чи суспільством і мати назву;

Дослідження топоніміки, топонімії та топонімів в китайській мові привертали увагу багатьох вчених і дослідників протягом багатьох століть. Нижче ми наводимо приклади деяких найвідоміших дослідників в цій області досліджень (Chen, 2016):

1. **Чжоу Югуан (Zhou Youguang):** відомий китайський лінгвіст і філолог, який був одним із творців системи 拼音(піньїнь) для пояснення китайської мови. Він також зробив значний внесок у дослідження китайських топонімів та працював над стандартизацією транскрипції географічних назв (The Historical Evolution of Chinese Languages and Scripts, 1982)
2. **Лю Сяобо (Liu Xiaobo):** лінгвіст та публіцист, який вивчав проблеми топонімії та мовних аспектів культури в Китаї. Він активно висловлював свої

погляди на проблеми збереження та стандартизації китайських топонімів (零八宪章, 2008).

3. **Ван Лі (Wang Li):** китайський лінгвіст, який розробив теорію про історію та еволюцію китайської мови. Його дослідження також включали в себе аналіз топонімів і їхню роль у мовному розвитку (古代汉语的语音, 1953).

Топонімія будь-якого регіону містить інформацію про найважливіші етапи історії матеріальної та духовної культури людей, які її формували. Важливо зазначити, що майже за кожним ономастичним фактом стоїть історична реальність, яка завдяки різним екстралінгвістичним чинникам створює коло різних асоціацій. Також ця наука займається лінгвістичною еволюцією (етимологією) географічних назв і аспектом, що лежить в основі назви місця (історичний та географічний).

Назви топонімів можна поділити на окремі класи: назви населених місць вивчаються як ойконіми; назви міст – астіоніми; внутрішньоміські об'єкти називають урбанонімами; назви вулиць – годонімами; шляхи сполучення називають дромонімами; назви водоймищ вивчаються як гідроніми, океани отримують назву океаноніми, моря – пелагоніми, озера – лімноніми, річки – потамоніми, болота – гелоніми (牛汝辰, 2018).

Деякі конкретні гідроніми включають інтерлувіоніми (назви морських проток), портоніми (назви портів), фіордоніми (назви фіордів) та флуменоніми (назви морських течій).

На сучасному етапі існують пропозиції виділити нові класи у складі топоніміки, такі як гідрооороніми, які об'єднують назви географічних об'єктів, що розміщені на межі літо- та гідросфери, такі як півострови, миси, коси, і острови.

Топоніми служать орієнтаційними пунктами для населення і відображають характеристики об'єкта через призму сприйняття людьми цього об'єкта. Вони розкривають реалії колишньої матеріальної і духовної культури населення. Розглядання закономірностей, характерних для певної території в конкретний час, допомагає уникнути невірних висновків, таких як вплив на топонімію соціальних та

природних умов, особливостей заселення та освоєння території, зміни в назвах і т. д. Географічні та топографічні особливості будь-якої території пов'язані між собою і разом з назвами утворюють спільні природно-топонімічні системи. Деякі вчені, наприклад, В. А. Жучкевич, використовують поняття "топонімічний ландшафт", що вказує на систему назв форм рельєфу, населених пунктів, водних об'єктів на певній території. При вивченні топонімічних ландшафтів важливо враховувати зв'язки, що існують між кожною назвою як елементом природно-топонімічної системи (Жучкевич, 1968).

У топонімії виділяють дві головні групи: групу мікротопонімів і макротопонімів.

Макротопонімія – розділ, що включає назви великих природних чи створених людиною об'єктів та політико-адміністративних об'єднань. Макротопонімія має широку сферу функціонування, а складові її елементи мають стійкість, стандартизованість, оформлюються відповідно до правил літературної мови. Ці назви охоплюють провінції, автономні райони, муніципалітети та інші значні географічні одиниці. Розуміння китайських макротопонімів є важливим для розуміння адміністративного устрою та географії країни.

广东省 guangdongshang – провінція Гуандун: розташована на півдні Китаю.

四川省 sichuancheng – провінція Сичуань: Сичуань, розташована на південному заході Китаю, відома своєю гострою кухнею, природною красою та культурною спадщиною.

新疆维吾尔自治区 xinjiangweiwuerzijiqu – Сіньцзянь-Уйгурський автономний район – найбільша провінція Китаю і має значне мусульманське населення уйгурів, відома своєю різноманітною культурою та ландшафтами.

西藏自治区 xijiangzijiqu – Тибетський автономний район: Тибет відомий своєю унікальною культурою і релігією, а саме тибетським буддизмом.

内蒙古自治区 neimengguzijiqu – Автономний район Внутрішня Монголія.

湖南省 hunansheng – провінція Хунань: славиться своєю гострою кухнею, культурною спадщиною та столицею Чанша.

江苏省 jiangsusheng – провінція Цзянсу: розташована вздовж східного узбережжя, Цзянсу є однією з найрозвиненіших провінцій Китаю і включає такі міста як Нанкін і Сучжоу.

重庆市 chongqingshi – муніципалітет Чунцин: Чунцин – велике місто, відоме своїм стрімким розвитком і унікальним адміністративним статусом.

Мікротопонімія описує назви малих географічних об'єктів, а також особливості місцевого ландшафту. Створені на основі місцевої географічної термінології, мікротопоніми відрізняються нестійкістю та "рухливістю", утворюють проміжний лексичний пласт. На відміну від макротопонімії, мікротопонімія виникає на базі діалектних форм мови та має свою сферу вживання, обмежену територією поширення певного діалекту.

Назви криниць (井名): колодязі історично були життєво важливими джерелами води в багатьох регіонах Китаю. Мікротопоніми, пов'язані з криницями, часто описують місце розташування криниці, власника, якість води або історичне значення. Наприклад, 李家井 lijiajing може означати "Криниця родини Лі".

Назви храмів (庙名): храми та релігійні об'єкти часто мають мікротопоніми, що описують їхнє місцезнаходження або божеств, яким там поклоняються. 文昌庙 wenchangmiao – храм, присвячений Богу культури.

Історичні місця (古迹): мікротопоніми, пов'язані з історичними місцями, можуть описувати стародавні руїни, пам'ятники або археологічні розкопки. 孔庙 kongmiao – конфуціанський храм.

Назви печер（洞名）: мікротопоніми, пов'язані з печерами, часто описують їхні характеристики, розмір або місцевість. Наприклад, 龙洞 longdong – "Печера дракона".

Мікротопонімія, складаючи індивідуалізовані назви малих географічних об'єктів та деталей ландшафту, відображає багатогранність мовного та культурного спадку. Оскільки ці назви часто базуються на місцевих діалектах чи мовах, вони можуть бути нестійкими та зазнають змін з часом. Це відображає природну еволюцію мови та її зв'язок з місцевими особливостями.

Мікротопоніми володіють важливим лінгвістичним значенням, оскільки вони створюють "мовний слід" місця, вказуючи на його унікальні риси та особливості. Вони також служать як своєрідні етнографічні та культурні маркери, які вказують на зв'язок між мовою, місцевою культурою та природним оточенням.

Урбанічний простір міста – це сукупність і система мікротопонімів, що називають місцеві об'єкти з урахуванням їх просторових характеристик, устрою та статусу.

Для позначення сукупності урбанонімів у лінгвістичних дослідженнях використовуються синонімічні терміни: лексика міста (існуюче у вжитку мешканців одного міста коло номінативних одиниць, пов'язаних зі специфікою міського устрою та побуту), урбанонімія (назви основних внутрішньоміських об'єктів) (Wang, 2017).

1.3 Розвиток науки про топоніміку.

Незважаючи на тривалу історію досліджень та наявність значної кількості праць, присвячених вивченню топонімів, все ще існує багато проблем, що ускладнюють тлумачення топонімів, пов’язаних з визначенням джерел топонімів і вимагають більш пильної уваги не лише від мовознавців, а також від істориків.

З кінця XIX ст. інтерес до топоніміки різко зріс, особливо це стосується картографії. У США, Франції, Німеччині та інших країнах організовувалися комісії й товариства з вивчення географічних назв (Лабінська, 2016).

Лінгвістичні дослідження топонімів враховують історичний розвиток мови, здійснення етимологічного аналізу, встановлення зв'язку з конкретними мовами, виявлення лінгвістичних та діалектичних областей тощо. Ономастика зосереджена на появі та розповсюдженні власних назв, а етимологія займається вивченням походження слів. Про мовний характер географічних назв свідчить

також тісний зв’язок між топонімікою та семантикою, морфологією, фонетикою та діалектологією.

Історична складова є обов’язковою, оскільки відображає історію мови. Ми чітко розуміємо, що мова – це досить автономна система, яка змінюється відповідно до своїх власних законів. Географічні назви живуть століттями, або навіть тисячоліттями і несуть інформацію з давніх часів, отже вивчення географічних назв важливе для історії, археології, етнографії, ботаніки, зоології. Отже, найменування є предметом історичних досліджень географії, що вивчає природні умови минулого, особливості розселення та переселення народів, колишньої територіальної організації господарства.

Походження назв географічних об’єктів почали досліджувати ще стародавні греки, вони цікавилися звідки походять різні назви материків, країн, річок тощо. Але у ті часи, через брак знань, вони не могли дійти до чіткого висновку з цього приводу. З цієї ж причини первісні люди не розрізняли власних і загальних імен. Першими топонімами зазвичай ставали загальні слова: ліс, вода, пустеля, річка. Пізніше, коли люди почали освоювати місцевість навкруги, необхідно було знайти спосіб для розрізнення цих самих річок, лісів тощо. Для цього використовували різні означення, що характеризували ці об’єкти за кольором, величиною, формою, призначенням тощо (Лабінська, 2016).

Якщо брати до уваги розвиток топоніміки усього світу, ми можемо чітко сказати, що величезна кількість лінгвістів та географів зробили певний внесок у розвиток топоніміки як науки. Обмежуючись тільки географічними і лінгвістичними методами дослідження топонімів, неможливо отримати дані про виникнення топонімів. Як зауважує Ю.А. Карпенко, лінгвістичний етап появи власних географічних назв слід визнавати лише першим, початковим, але ніяк не кінцевим. Після цього етапу повинен йти другий, на якому дослідник виходить до реального світу. Якщо лінгвіст дає лише ґрунтовний аналіз того, як виник топонім, то наука географія часто може пояснити саме чому він виник (Карпенко, 1973).

Варто зазначити, що топоніміка тісно пов'язана з історичною наукою. Такої думки в своїх дослідженнях дотримується багато дослідників. Беручи до уваги історичні основи топоніміки можна зробити такі висновки:

1. Перш за все, необхідно мати уявлення про історичні данні стародавніх поселень місцевості;
2. Також важливим є докладне дослідження матеріалу, де наявні стародавні згадки про місцевості, які досліджуються;
3. Необхідно встановити відповідність назви місця з його реаліями – природно-географічними характеристиками тощо. Всі ці пункти мають входити у так зване топонімічне дослідження (Лабінська, 2016).

Предмет топоніміки, а саме топоніми – поняття дійсно багатогранне, тому єдиної класифікації на сьогодні не існує. Кожна класифікація має різний підхід того чи іншого лінгвіста або географа, виходячи з його досліджень у цій сфері.

Перші спроби класифікацій назв населених пунктів на регіональному рівні належать до другої чверті XIX ст. Саме в цей період у науці під назвою «топоніміка» з'явилися три основних принципи класифікації, які обґрунтовані передусім на лінгвістичних засадах:

1. Лексико-семантичний;
2. Морфолого-словотвірний;
3. Бінарний, який поєднує у собі класифікації, що згадані вище.

Одним із перших авторів лексико-семантичної класифікації був П. Полянський, який виділив дві основні групи місцевих назв:

1. Назви, утворені від імен власників поселень;
2. Назви, що є показником топографічного положення (Ровенчак, 2008).

В основу класифікації Ф. Міклошича, яка стала традиційною в історії розвитку топоніміки, входить принцип семантичного поділу географічних назв. Автор визначає десять груп топонімів, що позначають: землю, воду, флору, фауну, колір, будівлі, заняття людей, знаряддя праці, етнічні назви та назви, що

пов’язані з суспільним ладом. Це визначення не було досконалим, оскільки в дві-три топонімічні групи залучалися одні й ті ж самі назви, а власні і загальні назви навіть не диференціювалися (Титаренко, 2013).

Погоджуючись з класифікацією Ф. Миклошича, дехто із зарубіжних авторів поділяють топонімічний матеріал на дві групи за морфолого-словотвірним принципом: топоніми, в основі яких наявна власна назва (ім’я, прізвище, людини) та топоніми, в основу яких покладено загальновживану лексику (Титаренко, 2013).

На сьогодні існує декілька схем поділу географічних назв за категоріями залежно від класифікації. Принцип, який покладений в основу класифікації, визначає її вид та особливості:

1. Географічна систематизація: територіальний принцип та за категоріями географічних об’єктів;
2. Лінгвістична систематизація: семантичний, етимологічний, морфологічний принципи, а також за належністю до мови;
3. Історична систематизація: стратиграфічний принцип.

Поміж класифікацій, що наведені вище, найбільш простою є географічна систематизація за територіальним принципом, яка групує назви у межах природних або адміністративно-територіальних одиниць.

Географічна класифікація за категоріями об’єктів у найбільш доступному вигляді виконується за об’єктами номінації. Виокремлюють такі групи топонімів:

Фізико-географічні топоніми: ороніми – назви елементів рельєфу; гідроніми – назви водних об’єктів; біоніми – назви представників органічного світу.

Суспільно-культурні топоніми: ойконіми – назви поселень; антропоніми – назви, що походять від власних імен людей; хороніми – назви країн і областей; теоніми – назви релігійних об’єктів; дромоніми – назви доріг, шляхів; урбаноніми – назви міських об’єктів.

Однією з перших саме номінаційних класифікацій була класифікація, у якій топоніми поділялися на дві основні групи і вісім підгруп (Yang, 2018):

1. Споконвічні назви місцевостей: топографічні, культурні, присвійні, зменшувальні;

2. Назви які спочатку були іменами людей і пізніше стали назвами територіальних об’єктів: етнічні, патрономічні, службові, родові.

Велика кількість початкових китайських топонімів постають як непохідні слова, вони нерозкладні у смисловому відношенні. Більшість топонімів такого типу успадковані з стародавньої мови і представлені короткими (汾 річка Фень) і двоскладовими етимологічно неподільними словами (扶风 повіт Фуфень).

Афіксація у китайській мові грає значно меншу роль, ніж в українській мові. Деякі топоніми утворюються за допомогою суфікса 子 zi (泡子 – озерце, 城子 – містечко) (Wang, 2015).

У процесі розвитку китайської топоніміки з епохи династії Цинь, у своїй більшості були односкладові топоніми, потім почала діяти тенденція до двоскладності топонімічних лексем. Зараз у китайських назвах міст і повітів більшу частину складають двоскладові слова.

Складання коренів є найпоширенішим способом в словотвірній системі китайської топоніміки. Словотвірна структура класифікується не просто як морфологічне членування слова, а як граматична характеристика його компонентів. Складання коренів всередині слова відбувається за певними структурними моделями (范今朝, 2015).

У зв’язку з тим, що українська та китайська мови мають відношення до типологічно різних систем, їх топоніми відрізняються структурно-словотвірними характеристиками. Словотвірній системі топонімів китайської мови властивий графічний спосіб, який відзеркалює культурно-історичний феномен мови. Завдяки особливостям графічного вираження семантики, китайські географічні назви добре зберегли смислові значення. В українській мові топоніми пишуться з великої літери або навіть через дефіс (Карпенко, 2000).

Також в українській мові характерні фізико-географічні та соціально-історичні особливості інформації, яка наявна у топонімі. Китайська традиція

більш враховує природньо-географічні, естетичні та культурно-історичні підстави для топонімічної номінації.

Висновки до Розділу 1

У цьому розділі кваліфікаційної роботи магістра ми провели аналіз теоретичних основ дослідження топонімів у сучасному мовознавстві. Результати цього аналізу надають фундаментальне підґрунтя для подальших досліджень у галузі топонімії та створення методологічної бази для практичних досліджень, пов'язаних з аналізом назв місць.

Таким чином, аналіз питання топоніма дозволив встановити таке:

- по-перше, топоніміка є розділом ономастики та займається вивченням географічних назв. Топоніми різні за характером об'єктів, за складом, за джерелами формування та за походженням;
- по-друге, топонім створюється на основі мови, за його словотворчими моделями, проте, постаючи як власне ім'я, він набуває низку специфічних характеристик: наприклад, чітке закріплення за конкретним об'єктом;
- по-третє, топонімічна система є складною єдністю, що складається з закономірно розташованих та взаємопов'язаних частин. Усередині такої системи виокремлюються свої принципи, правила функціювання, норми, моделі. Кожен елемент системи залежить від оточення і має розглядатися разом із іншими топонімами;
- по-четверте, існують різні погляди на класифікацію топонімів. Мають місце такі класифікації: суто ономастична, структурна, етимологічна (історична), географічна та семантична, яка на сьогодні є найбільш розробленою. Єдиної класифікації, що включає всі аспекти топоніміки, поки що немає через недостатній рівень розвитку топоніміки, різних підходів до цього питання окремих дослідників, а також різних цілей, які ставляться до досліджень;

Складання коренів є найрозповсюдженішим методом у словотворчій системі китайської топоніміки. Структура словотворення класифікується не просто як морфологічний розбір слів, а ще як граматична характеристика їхніх компонентів. Складання коренів відбувається відповідно до конкретних структурних моделей.

Загалом топонімія містить дуже багатий матеріал, що здатний надати цінну інформацію про історію, географію, населення того чи іншого простору. Топоніміка представляє інтерес для культурології, етнографії, історії, географії, оскільки в топонімах відображається своєрідність народу, його менталітет, ідеологія та політика, а також через те, що топоніми служать конкретними адресами географічних об'єктів. Виходячи з тієї соціально–політичної ролі, яку відіграють географічні назви, можна дійти висновку, що варто цікавитися та вивчати найменування, якими користується той чи інший народ.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТОПОНІМІВ

2.1 Топоніміка у лінгвокультурологічній та лінгвістичній парадигмі.

Топоніміка (грец. topos – місце, onyma – ім'я) – розділ ономастики, що досліджує географічні назви, їх функціонування, значення, походження, структуру, ареал поширення, розвиток та зміну у часі. Сукупність топонімів будь–якої території становить її топонімію. Предметом топоніміки, як випливає із запропонованої дефініції, є сукупність географічних найменувань. У завдання аналізованої науки входить вивчення історії створення, перетворення та функціонування топонімів.

Нижче наведено коротке пояснення важливості топоніміки в кожній парадигмі:

1. Лінгвокультурна парадигма:

Лінгвокультурна топоніміка зосереджена на культурних і соціальних аспектах топонімів. Вона досліджує як топоніми впливають на культуру, історію та ідентичність певного регіону чи громади. Лінгвокультурна топоніміка допомагає дослідникам і лінгвістам краще зрозуміти культурне розмаїття та динаміку регіону.

2. Лінгвістична парадигма:

У лінгвістичній парадигмі топоніміка розглядається з лінгвістичної точки зору, зосереджуючись на структурі, етимології та фонологічних характеристиках топонімів. Лінгвісти аналізують мовні елементи з яких складаються топоніми, наприклад використання префіксів, суфіксів або коренів, щоб виявити їхнє лінгвістичне походження. Топоніми можуть надати уявлення про історичну лінгвістичну еволюцію регіону, включаючи мовний контакт, запозичення та фонологічні зміни. Ця інформація може бути корисною для історичного мовознавства та діалектології.

Обидві парадигми взаємодіють і доповнюють одна одну, оскільки культурний контекст часто формує лінгвістичні особливості топонімів.

Особливості перекладу китайських топонімів іншими мовами можуть бути досить складними через специфіку китайської мови та культурні особливості. Нижче подано детальний огляд основних методів перекладу китайських топонімів:

1. Фонетичний переклад:

- транскрипція: одним з основних способів перекладу китайських екзонімів є фонетична транскрипція, або передача оригінального звучання назви. Для цього використовують 拼音(піньїнь), що вже був згаданий вище. Наприклад: 北京 Beijing в англійській мові перекладається як Beijing.

- фонетичні аналоги: у випадку відсутності відповідної транскрипції, можуть використовуватися фонетичні аналоги, які найближче відтворюють звучання оригіналу.

2. Семантичний переклад:

- переклад за значенням: деякі китайські топоніми мають семантичне значення, яке може бути відтворено в перекладі. Наприклад, назва 长城 changcheng означає "довга стіна", і це значення також може бути передане у перекладі.

- лексичні аналоги: в інших випадках можна використовувати лексичні аналоги для передачі семантики топоніму. Наприклад, топонім Гімалаї в англійській мові є аналогом китайського 喜马拉雅 Ximalaya.

3. Культурний контекст:

- адаптація до культурного контексту: важливо враховувати культурний контекст цільової аудиторії при перекладі. Переклад може бути адаптованим до культурних особливостей і сприйняття оточуючого середовища. Наприклад, у китайській мові назви міст і регіонів часто мають історичні або культурні асоціації, які можуть бути незрозумілими іншим культурам, тому їх потрібно адаптувати при перекладі.

4. Граматичний аспект:

- синтаксичні відмінності: При перекладі слід враховувати граматичні відмінності між китайською та цільовою мовою. Правильно відтворити граматичну структуру може бути важливим для збереження змісту.

5. Локалізація:

- іншим важливим аспектом є локалізація перекладу під конкретний регіональний контекст цільової мови.

6. Стиль та специфіка мови:

- у перекладі важливо враховувати стиль та специфіку цільової мови. Наприклад, науковий текст може вимагати іншого стилю перекладу порівняно з художнім текстом.

Загалом, переклад китайських топонімів іншою мовою – це складний і багатогранний процес, який вимагає врахування фонетичних, семантичних, культурних та лінгвістичних аспектів. Дотримання цих основних правил та аспектів допомагає зробити переклад більш точним та адаптованим до цільової аудиторії.

Переклад китайських назв місць та об'єктів дійсно потребує ретельного розгляду фонетичних, семантичних, культурних та лінгвістичних аспектів. Дотримання цих основних правил є важливим для досягнення точного та адаптованого перекладу, який буде зрозумілим для цільової аудиторії. Важливо також враховувати контекст та специфіку кожного перекладу, оскільки кожен випадок може мати свої унікальні особливості. Фонетичний переклад може передати точну вимову слів, а семантичний – їхнє значення, але важливо також враховувати культурний контекст, в якому вони вживаються.

Крім того, лінгвістичні особливості цільової мови, такі як граматика, синтаксис і фразеологія, також мають важливе значення. Перекладач повинен вміти адаптувати китайські топоніми до цих особливостей, щоб зберегти зміст і структуру.

Також важливо розглянути методологічні засади дослідження топонімів для повного розуміння їх контексту та особливостей перекладу. Методологічна основа дослідження будь якого питання у мовознавстві за Г.Ю. Лук’яновою – це основний принцип, на якому ґрунтується наукове дослідження (Лук’янова, 2000).

Розгляд нашого кваліфікаційного дослідження зі сторони методології є важливим аспектом. Тож розглянемо які наукові методи ми використовували: метод суцільної вибірки обумовлював відбір топонімів з китайськомовних словників, статтей для аналізу; з цього виходить наступний метод дослідження: аналіз матеріалу з подальшим визначенням його особливостей, а саме

лінгвокультороло гічних, історичних та місцевих; компонентний аналіз задля розгляду структури та значення кожного топоніму сучасної китайської мови; індуктивний метод полягав у поясненні утворення топоніму на прикладах різних місцевостей та частин Китаю.

Під час написання роботи було з'ясовано, що частіше ми використовували метод суцільної вибірки та індуктивний метод дослідження.

Метод суцільної вибірки ми використовували при наборі матеріалу дослідження, тобто власне топонімів. Для цього ми використовували праці різних китайських, українських та інших науковців, а також різні словники, як одномовні, так і двомовні.

Індуктивний метод дослідження допоміг нам зрозуміти чому той чи інший топонім має таку структуру, спираючись на розбір кожного топоніма на складові.

Ми вважаємо, що зазначені вище методи є найбільш відповідними для нашого дослідження.

2.2 Етапи дослідження топонімів.

Етапи дослідження топонімів у нашій кваліфікаційній роботі тісно пов'язані із завданнями роботи. Розглянемо етапи нижче:

1. Розглянути науки топоніміку та топонімію, розкрити значення поняття топонім. На цьому етапі ми дослідили теоретичну частину питання, зясували що таке топонім та що усі вони різні за характером об'єктів, за складом, за джерелами формування та за походженням.

2. Визначити структурні особливості топонімів сучасної китайської мови. На цьому етапі ми розглянули особливості структури топонімів, побачили, що вони бувають складними (частіше транслітерація), але міста, наприклад, найчастіше складаються з двох ієрогліфів.

3. Розкрити способи творення топонімів. На цьому етапі ми розглянули велику кількість топонімів та різні способи їх утворення. Ми зрозуміли, що на створення того чи іншого топоніма впливало багато чинників: культурний, історичний і так далі.

4. Встановити загальні та специфічні ціннісні характеристики з точки зору мови у китайській топонімії. Нами було визначено, що топоніми китайської мови специфічні, але відіграють важливу роль у мовознавстві і є важливим компонентом опису життя людей, їх традицій та звичаїв.

5. Розробити типологію топонімів сучасної китайської мови;

6. Проаналізувати лінгвокультурологічну специфіку топонімів китайської мови.

7. Розробити типологію топонімів сучасної китайської мови. Ми розділили наші обрані топоніми на назви міст, гір, річок, провінцій, а також класифікували їх за специфічними ознаками.

8. Проаналізувати лінгвокультурологічну специфіку топонімів китайської мови. Вона часто описує історію, географію та культурні аспекти Китаю.

Основою будь-якого дослідження з вивчення топонімів є ретельний збір даних. Також важливим є лінгвістичний аналіз топонімів. Дослідники вивчають етимологію цих назв, заглиблюючись у тонкощі мовних елементів, таких як фонетика, морфологічна структура та історична еволюція.

Висновки до Розділу 2

При написанні кваліфікаційних робіт важливо звертатися до методики та розбирати її більш детально. Таким чином, ми використали такі методи у своїй роботі: метод суцільної вибірки, що мав вагомий вклад у наше дослідження, тому що завдяки ньому ми мали матеріал дослідження; аналіз матеріалу з подальшим визначенням його особливостей допоміг нам розглянути питання формування

топонімів; компонентний аналіз задля розгляду структури та значення кожного топоніму сучасної китайської мови; індуктивний метод полягав у поясненні утворення топоніму на прикладах різних місцевостей та частин Китаю.

У цій роботі ми виокремили чотири етапи досліджень топонімів, що дало нам змогу більш заглиблено розібратися у пропонованій темі та вирішити завдання, що були поставлені.

Тож методика дослідження дозволяє нам дослідити проблематику питання більш детально, зробити правильні висновки та сприяти поширенню знань про топоніми та їх різновиди.

РОЗДІЛ 3. ТИПОЛОГІЯ ТОПОНІМІВ У КИТАЙСЬКІЙ МОВІ: ЛІНГВОКУЛЬТОРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

3.1 Принципи формування китайських топонімів: лінгвокультороло гічний аспект дослідження.

Згідно з прийнятими класифікаціями, можна виділити такі групи топонімів Китаю (для прикладу візьмемо об'єкти провінції 黑龙江 Heilongjiang, що має переклад "ріка чорного дракона"):

1. Топоніми описують місце розташування об'єкта, тобто розташування об'єкта по відношенню до сторін світу або інших об'єктів: 甘南 (повіт Ганьнань) – назва цього об'єкта складається з ієрогліфів "солодкий" + "південь", 望云山 (гора Ваньюньшань) – назва складається зі знаків "спрямувати погляд на небо" + "гора", 北安市 (м. Бейань) – складається з двох семантичних одиниць "північ" + "спокійний, тихий", 东宁 (повіт Дуннін) – "схід" + "тихий, спокійний", 兰西 (повіт Ланьсі) – "орхідея" + "захід".

2. Назви, що відображають флору, або топоніми, що походять від фітонімів: 桃山 (гора Таошань) – "персик, персикове дерево" + "гора", 呼兰河 (р. Хуланьхе) – "видихнути" + "орхідея", 牡丹江 (р. Муданьцзян) – "півонія" + "ріка", 松花江 (р. Сунхуацзян) – "сосна" + "квітка", 木兰 (Повіт Мулань) – "дерево" + "орхідея".

3. Топоніми, що позначають природний рельєф і ландшафти, включаючи гідроніми: 白山市 (м. Байшань) – "білий" + "гора", 龙江 (повіт Лунцзян) – "дракон" + "річка", 克山 (повіт Кешань) – "бути в змозі, могти" + "гора", 讷河市(м. Нехе) – "повільний" + "річка", 嫩河 (повіт Мохе) – "ні, не" + "річка", 特力黑河市 (м. Теліхейхе) – "залізо" + "сила" + "чорний" + "річка", 海林市(м. Хайлінь) – "море" +

"ліс", 七台河市(м. Чітайхе) "сім" + "рахівне слово" + "річка", 東江市(м. Тунцзян) – "подібний" + "річка".

4. Найменування за назвами стародавніх об'єктів, запозичені найменування, або за міфологічним уявлення –雅鲁河 (р. Ялухе) – "витончений" + "князівство Лу за епохи Чжоу", 门鲁河 (р. Меньлухе) – "ворота, двері" + "князівство Лу за епохи Чжоу".

5. Топоніми, що походять від назв тварин, птахів, комах та риб (фауна): 蚂蚁河 (р. Маіхе) – "мураха" + "річка", 虎林市 (м. Хулінь) – "тигр" + "ліс".

6. Абстрактне, символічне та метафоричне походження: 尚志市 – (м. Шанчжі) – "стародавня, шанована" + "ціль",五常市(м. Учан) – п'ять сталих понять: "гуманність, мудрість, справедливість, віра, надійність", 延寿 (повіт Яньшоу) – "подовження життя", 青山 (гора Чіншань) – "зелений" + "гора".

7. Топоніми, що виражають стан або настрій: 安市 (м. Ань) – "спокійне, тихе", 大安市 (м. Даань) – "велике" + "спокійне", 宁安市(м. Нінань) – "миролюбне" + "спокійне".

Таким чином, макротопонімія провінції 黑龙江 Heilongjiang має певні принципи утворення. За дослідником Yang ці принципи такі (Yang, 2015):

1) Просторовий – що має відношення до місцезнаходження топонімів, тобто "далекий" (远) – "ближній" (近), "верхній" (上) – "нижній" (下), "східний" (东) – "західний" (西), "північний" (北) – "південний" (南).

2) Принцип природних ресурсів і клімату (флора, фауна, корисні копалини, джерела енергії і т.д. – 花、阳、洋)

3) Культурологічний принцип, на який впливає культура та традиції китайського народу.

4) Принцип стану та відчуття. Ритм життя міста або оцінка людей, це все також впливає на формування того чи іншого топоніму.

Принципи формування китайських топонімів та їх лінгвокультурологічний аспект досліджувалися і вивчалися багатьма китаїстами, лінгвістами,

антропологами та культурологами як в Китаї, так і в інших країнах. Дослідження топонімів в Китаї є важливою галуззю наукових досліджень і має багатий історичний фонд. Китайські лінгвісти досі активно досліджують процеси формування та еволюції топонімів та тісний взаємозв'язок між мовою, культурою та географією.

Отже, принципи формування китайських топонімів та їх лінгвокультурологічний аспект досліджувалися та вивчалися різними дослідниками, і ця галузь залишається важливою для розуміння культурної та лінгвістичної специфіки Китаю.

3.2 Особливості перекладу китайських ойконімів та гідронімів.

Як і в будь-якій мові, у китайській мові географічні назви є частиною лінгвістичної та культурної картини світу, вони несуть в собі смислову цінність, відображають релігійний світогляд, звичаї, обряди та інші аспекти духовного або соціального життя народу. Завдяки особливостям ієрогліфіки, китайські топоніми зберегли смислові значення до теперішнього часу, так як ієрогліф – це особливий елемент закріплення національної картини світу. Розглянемо поняття "ойконім" – це назва населеного місця, наприклад, міста або провінції (Liu, 2017).

У китайській ойкономії більшість топонімів створені за допомогою складання коренів з означальним типом зв'язку. Для людини, не знайомої з китайською мовою, китайські географічні назви зливаються в одне складне для вимови слово. Як вже зазначено вище, майже завжди за цими словами стоять історичні події, легенди та багато іншого.

В утворенні усіх китайських топонімів (ойконімів в тому числі) часто використовуються такі ієрогліфи:

1. Ієрогліфи, які пов'язані зі сторонами світу та орієнтацією в просторі:

- 北bei "північ": Пекін 北京, Бейшань 北山;

- 东 dong "схід": Шаньдун 山东, Дунхуан 东皇;
- 南 nan "південь": Нанкінь 南京, Нанчан 南昌;
- 西 xi "захід": Сінін 西宁, Гуансі 广西, Сіань 西安;
- 中 zhong "середина" Китай 中国, Середнє море (озеро в Пекіні) 中海;
- 上 shang "нагорі": Шанхай 上海, Шанцін 上清;
- 下 xia "внизу": Піднебесна 天下;

2. Описують навколишній світ:

- 口 kou "рот", "гирло", "отвір": Хайкоу 海口, Чжанцзякоу 张家口;
- 龙 long "дракон": Лунхай 龙海;
- 头 tou "голова": Баотоу 包头, Шаньтоу 汕头;
- 天 tian "небо": Тяньцзінь 天津;
- 峰 feng "пік": Чжужунфен 祝融峰;
- 海 hai "море": Хайкоу 海口, 上海;
- 河 he "річка": Хуанхе 黄河, Хебей 河北;
- 州 zhou "область": Ланьчжоу 兰州, Сучжоу 苏州;
- 江 jiang "велика ріка": Ліцзян 丽江, Цзянсі 江西;
- 长 chang "довгий": Чанчунь 长春, Чанша 长沙;
- 池 chi "озеро", "ставок": Дяньчі 滇池;
- 城 cheng "міська стіна": Ціньчхен 青城;
- 山 shan "гора": Шаньсі 山西, Шаньдун 山东;

- 石 shi "камінь": Шилін (кам'яний ліс) 石林;

- 阳 yang "сонце": Лоян 洛阳, Яншо 阳朔;

3. Палаци, храми, монастирі:

- 宫 gong "палац", "резиденція": Гугун 故宫, Шанцінгун 上清官;

- 庙 miao "монастир": Наньюе Дамяо (Великий Храм Південного Піка) 南岳大庙;

- 寺 si "монастир": Лінінси 灵隐寺, Шаоліньси 少林寺;

- 坛 tan "вівтар": Храм Неба 天坛, Вівтар Сонця 日坛;

- 园 yuan "парк": Іхеюань 颐和园, Юаньміньюань 圆明园;

4. Виражають спокій:

- 安 an "світ", "згода": Сіань 西安, Аньхой 安徽;

- 宁 ning "тихий", "спокійний", "умиротворений": Інін 伊宁, Наньнін 南宁, Ляонін 辽宁;

5. Назви царств і династій:

- 汉 han Ухань 武汉, 汉水;

- 秦 qin Циньхуандао 秦皇島.

Історія появи назв провінцій, автономних районів, районів особливого підпорядкування неймовірно цікава. Назви адміністративних утворень мають два позначення: повне та скорочене. Скорочена назва часто представлена першим (рідше другим) ієрогліфом з повної назви, а іноді має "посилання" на старі топоніми.

Перший поділ на провінції з'явилося в епоху Юань (1271-1368). На сьогодні в Китаї налічується 33 територіальних утворення верхнього рівня: 22 провінції 省 shen, п'ять автономних районів 自治区 zizhiqu, чотири міста центрального

підпорядкування 市 shi і два особливих адміністративних райони 特别行政区 tebie xingzhiqu. У КНР Тайвань вважається 23 китайською провінцією (中国行政区划, 2016).

Провінція Аньхой 安徽省

Назва провінції Аньхой походить від двох міст: Анчін 安庆 і Хуейчжоу 徽州. Скорочення назва Вань 皖 має відношення до царства Вань, що існувало на цій території в епоху Східного Чжоу.

Провінція Фуцзянь 福建省

У епоху Тан на цій території існували округи Фучжоу 福州 і Цзяньчжоу 建州, які в епоху Юань були частиною однієї провінції. Її назву можна трактувати як "досягнення 建" "щастя 福". А краєвиди провінції Фуцзянь вважаються одними з найгарніших у Китаї.

Скорочена назва провінції Мінь 闽 вказує на народ мінь, який колись проживав у цих краях. В епоху Десяти династій (X століття) тут виникло самостійне царство Мінь. Цей топонім також зберігся у назві річки Міньцзянь 闽江.

Провінція Ганьсу 甘肃省

Назва провінції походить від злиття перших ієрогліфів двох важливих міст у минулому: Ганьчжоу 甘州 і Сучжоу 肃州, що існували у цих краях.

Провінція Гуандун 广东省

З 226 року землі провінції разом з землями Гуансі 广西 входили до складу адміністративно-територіальної одиниці Гуан 广, що означає "великий простір". Відповідно, Гуансі 广西 можна перевести як "західний простір", а Гуандун 广东 – "східний простір". Разом вони називалися Лянгуан 两广 – "два простори". В епоху Сун ці простори були розділені надва округи 路 lu: Гуаннаньдунлу 广南东路 "Великий південний схід" і Гуаннаньсілу 广南西路 "Великий південний захід", скорочені назви: Гуандунлу 广东路 і Гуансілу 广西路.

Гуансі-Чжуанський автономний район 广西壮族自治区

广西 guangxi дослівно означає "Західний простір" або "Великий захід". Чжуан 壮 zhuang спочатку мав інше написання з достатньо поганим значенням: 獞 tong – різновид дикої собаки. Після 1949 назва була замінена на 僮 tong, одне зі значень якої – "юнак", "раб". І тільки у 1950-і роки з'явився сучасний варіант написання ієрогліфа - 壮 zhuang зі значенням "сильний", "міцний", "мужній". Скорочена назва Гуансі-Чжуанського автономного району – 桂 gui.

Провінція Гуйчжоу 贵州省

Назву Гуйчжоу можна перекласти як "область благородних" або "коштовна область". За часів династії Цін цей багатий ресурсами район був достатньо бідним, тут нерідко спалахували повстання. Однак з часом вдалося перетворити цей край жебраків у процвітаючу область. Скорочених назв дві. Перша – Гуй 贵 gui, за першим ієрогліфом повної назви. Друга – Цянь 黔 qian, одне зі значень – "звичайний народ".

Провінція Хайнань 海南省

Хайнань перекладається "на південь від моря". На місцевому діалекті він звучить як hai nam і названий так завдяки своєму розташуванню на південь від протоки Цюнчжоу. У минулому провінція також називалася Чжуя, Цюн'я і Цюнчжоу. Останні дві назви сприяли скороченій назві Цюн 琼 qiong.

Провінція Хебей 河北省

Дослівно назва провінції перекладається "на північ від річки" (річка Хуанхе 黄河). В епоху Весни та Осіні (722-479 до н.е.) у західній частині провінції розташовувалося невелике царство Цзі ji 冀, яке відображено у скороченійназві провінції.

Провінція Хейлунцзян 黑龙江省

Провінція названа на честь річки Амур, яка китайською мовою називається Хейлунцзян 黑龙江 heilongjiang, тобто "Річка Чорного Дракона"(黑 – чорний, 龙 – дракон, 江 – річка). Скорочена назва – Хей 黑 hei.

Провінція Хенань 河南省

Хенань означає "південь від річки (мається на увазі Хуанхе 黄河).Однак майже чверть території провінції розташована на північ від Хуанхе. У Хенань розташовані найдавніші археологічні пам'ятки Китаю.

Провінція знаходиться поряд із Шаньсі 山西 і Шеньсі 陕西, тому вона вважається гордістю китайської нації. Скорочена назва провінції Юй 豫 yu пов’язана з тим, що в минулому була область Юйчжоу 豫州 yuzhou, одна з дев'яти областей Стародавнього Китаю.

Провінція Хубей 湖北省

Назва Хубей означає "на північ від озера". Під озером мається на увазі озеро Дунтинху 洞庭湖. Скорочена назва провінції – Е 鄂. Однак нерідко провінцію Хубей називають Чу – в честь могутнього стародавньокитайського царства Чу 楚 епохи Східна Чжоу.

Провінція Хунань 湖南省

Хунань перекладається як "на південь від озера (洞庭湖)". У давнину, як і Хубей, ці землі входили до складу царства Чу.

Провінція Цзянсу 江苏省

Назва Цзянсу утворена першими ієрогліфами двох великих міст провінції: Цзяннін 江宁 (нині місто Нанкін 南京) і Сучжоу 苏州. Скорочена назва – Су 苏 su.

Провінція Цзянсі 江西省

Назва провінції Цзянсі походить від округу Цзяннаньсідао 江南西道 –західний округ Цзяннань, що був в епоху Тан. Цзяннань 江南 – цекультурно-історична область Китаю, що лежить на півдні від річки Янцзи 长江 . Згодом назва трансформувалася в більш коротку — Цзянси 江西 .Скорочена назва Ган 赣 gan в честь головної річки провінції 赣江 Ганьцзян, яка впадає в озеро Поянху 鄱阳湖, а з нього – в Янцзи 长江. Цю місцевість також називають Ганьпо Даді 赣鄱大地 – "землі Гань (Цзян) і По (Янху)".

Провінція Цзілінь 吉林省

Назва "Цзілінь" дослівно означає "приємний ліс". Це транскрипція маньчжурського словосполучення girin ula – "уздовж річки", яке спочатку записувалося у фонетичній транскрипції як 吉林乌拉 Цзілінь Ула, а потім назва була скорочена до перших двох ієрогліфів. Тому переклад назви в цьому випадку не розкриває суті місцевості. Скорочена назва за першим ієрогліфу – Цзи 吉.

Провінція Ляонін 辽宁省

Назва провінції Ляонін з'явилася досить пізно – у 1929 році, а сама провінція була заснована в 1907 році і називалася спочатку Фентянь. Назву "Ляонін" було дано правителем Маньчжурії Чжан Сюеляном по першому і останньому ієрогліфу фрази "辽河两岸永远安宁" liaohe liang'an yongyuananning "На березі річки Ляохе завжди спокійно і тихо". Скорочена назва – Ляо 辽.

Провінція Цінхай 青海省

Назва провінції походить від озера Цінхай 青海 – найбільшого озера Китаю. Скорочена назва – Цін 青, за першим ієрогліфом.

Провінція Шаньсі 山西省

Назва Шаньсі перекладається як "на захід від гір". Під горами в даному випадку мається на увазі хребет Тайханшань 太行山. Скорочена назва провінції – Цзінь 晋 jin, походить від царства Цзінь, яке існувало в епоху Чжоу.

Провінція Шаньдун 山东省

山东 перекладається "на схід від гір (台海山)". Скорочених назв провінції дві. Перша: Лу 鲁, відноситься до невеликого царства Лу, батьківщини Конфуція. Друге, Ци 齐 – до могутнього царства Ци епохи Східна Чжоу.

Провінція Шеньсі 陕西省

Китайською мовою ієрогліфи 陕西 shanxi читаються як "Шаньсі", але тоді виникає плутанина з іншою провінцією – 山西 shānxī, в якій склад "шань" читається першим тоном. Тому в українській мові використовують написання "Шеньсі", в англійській - Shanxi. Назва провінції перекладається "на захід від (перевалу) Шань". Він розташований в окрузі Шаньчжоу 陕州 міста Санмен 三

门 峡 (провінція Хенань). Річка Хуанхе тут виходить з Лесового плато і виливається на Північно-Китайську рівнину. Коротка назва провінції – Шань 陕 або Цінь 秦, за назвою царства Цінь епохи Чжоу.

Провінція Сичуань 四川省

Назву Сичуань зазвичай перекладають як "Чотири ріки", під якими маються на увазі найважливіші річки провінції: Цзялінь 嘉陵, Цзіншуй 泾渭, Мінь 明 і Туо 沱 . Хоча ці думки не зовсім вірні. В епоху Північна Сун (960- 1279 рр) ця місцевість мала назву 川峡四路 chuanxiasilu – "Чотири області, що складаються з річок і ущелин". Скорочення Шу 蜀 shu має відношення до одноіменного царства з епохи Трицарства, що існувало на цій території у 221-263 роках. Інше скорочення – Чуань 川 chuan.

Провінція Юньнань 云南省

Назва дослівно перекладається як "південь у хмарах". Але в дійсності вона означає "на південь від гір Юньліншань 云岭山". Гори Юньліншань розташовані на північному заході провінції Юньнань і є розділом річок Ланьцанцзян 澜沧江 lancangjiang (закордоном називають Меконг) і Цзіншацзян 金沙江 (назва Янцзи у верхній її течії). Провінція має дві скорочені назви: Юнь 云 і Дянь 滇. Дянь 滇 dian – народ Дянь, який проживає на території провінції Юньнань в районі озера Дяньчі 滇池. За часів Ханьської імперії тут існувало царство Дянь 滇国.

Провінція Чжецзян 浙江省

Назва провінції Чжецзян походить від старої назви річки Чжецзян 浙江. За однією з версій, ієрогліф 浙 zhe походить від слова 折 Чже zhe, що означає "ламати", з додаванням ключа вода. Скорочена назва провінції – Чже 浙.

Автономний район Внутрішня Монголія 内蒙古自治区

На території Китаю розташований автономний район "Внутрішня Монголія" 内蒙古. Він є противагою державі Монголія. У час епохи Мін і Цин в південній

частині Монголії, яка тоді називалася 内藩 neifan (внутрішні васальні землі), де проживали нащадки Чингісхана, що носили титул хана. В епоху Цин монголи іменували ці території Dotugadu monggol. У 1947 році були перейменовані в Öbür Monggol. Öbür означає "південна сторона гори". Одночасно використовувався і варіант назви "Внутрішня Монголія", де слово Монголія представлено в фонетичної транскрипції 蒙古 menggu і тому не перекладається. Скорочена назва – Мен 蒙 meng.

Нінся-Хуейський автономний район 宁夏回族自治区

Топонім Нінся відноситься до могутньої імперії 西夏 xixia Західне Ся, яка існувала у 1038-1227 роках. Після завоювання цих територій китайцями, вони отримали назву Нінся 宁夏 ningxia – "спокійний і тихий Ся". Скорочена назва – Нін 宁.

Сіньцзян-Уйгурський автономний район 新疆维吾尔自治区

У давнину ці землі називалися Західним краєм 西域 Сіюй xiyu і маливажливе стратегічне значення для Китаю. Після завоювання їх мусульманами, вони мали назву 回 疆 huijiang — "Мусульманська межа" (іслам перекладається китайською мовою як 回教 huijiao, 伊斯兰教 yisilanjiao, 清真教 qingzhenjiao). У XVII столітті, після маньчжурського завоювання, ця територія стала називатися "Новий кордон" 新 疆 Синьцзян. 维 吾 尔 weiwuer – фонетична транскрипція слова "уйгури" (населення цього району). Скорочена назва – Синь 新 xin.

Тибетський автономний район 西藏自治区

Топонім 西藏 xinzang вперше з'явився у 1663 році під час правління імператора Кансі. До цього у Китаї використовували фонетичні транскрипції для позначення Тибету: 土伯特 tubote , 乌斯藏 wuqizang, 图白忒 tubaite.

Центральні та західні області Тибету мали назву Wargi Dzang, які в китайській фонетичній транскрипції передавалися ієрогліфами 卫藏 weizang. Китайською мовою Wargi перекладається як "захід" 西方 xifa. І з часом слово 西方的藏 xifadezang перетворилося у 西藏 Xizang. Скорочена назва – 藏 zang.

Насправді, не тільки провінції мають таку широку історію походження та значення назв. Розглянемо китайські міста.

Гонконг (Сянган) 香港

За однією з версій, назва Гонконг походить від кантонского слова hēung góng 香港, що означає "Ароматна гавань", "Гавань пахощів". Поблизу гавані Абердіна перебували склади із прянощами. Цей топонім згодом перетворився у назву всього острова.

За іншою версією, назва Гонконг походить від слова Hoong-keang, що на місцевому діалекті означає "червона вода": місцеві ґрунти маютьчервоний колір і вода ніби зафарбована ними в червоний відтінок. З 1842 по 1997 роки Гонконг був британською колонією. Назва Сянган - читання ієрогліфів 香港 на діалекті путунхуа (національна мова).

Макао (Аомен) 澳门

Словосполучення Аомен 澳门 (на кантонському діалекті читаєтьсяOumún) перекладається як "Ворота у затоку". Назва Макао походить від храму А-Ма 妈阁庙 magemiao, побудованого у 1448 році на честь богині Мацзу 妈祖, покровительці моряків і рибалок. Храму належала невелика гавань, яку називали 妈港. З 1557 по 1999 рік Макао був португальською колонією.

Тайвань 台湾

Назва острова має достатньо заплутану історію. Перші згадки про острів відносяться до епох Східна Хань і Трицарства. У той час китайці називали острів Ічжоу 夷州 – "острів варварів". Пізніше він отримав назву Люцю 流求. Словосполучення "Тайвань" вперше з'являється у 1599 році. Його можна перекласти як "платформа над затокою" або "земля над затокою". Тайванські аборигени, сираї, називали свою батьківщину Тайоан. У китайських джерелах присутні назви острова: 大湾 dawan, 大员 dayuan, 台圆 taiyuan, 台窝湾 taiwowan. Голландці, яким сподобався Тайвань, назвали його Формозою – Ilha Formosa, "Прекрасний острів". І, звичайно, вони особливо звернули увагу на зручну для своїх кораблів гавань з піщаної обмілини, а саме 台湾 taiwan (Chinese exonyms, 2023).

Пекін 北京 Beijing – столиця Китайської Народної Республіки.

Відразу слід звернути увагу на дослівний переклад ієрогліфів: 北 bei означає північ, 京 jing — столиця. Звідси і буквальна назва – "північна столиця". Таку назву слід загальної Східної традиції, згідно з якою столичний статус залишає відбиток у назві міста. Подібним прикладом є місто Нанкін (南京 nanjing) – "південна столиця". В історії Китая Пекін мав різні назви. З 136 по 1405 і потім з 1928 по 1949 роки його називали Бейпін 北平 beiping. Дана назва в перекладі означає "північний спокій". Зазначається, що в обох випадках це було пов'язане з перенесенням столиці з Пекіна в Нанкін і втратою Пекіном статусу "столиця". У першому випадку рішення було прийняте імператором Хуньу династії Мін, а в іншому випадку гоміданським урядом Китайської Республіки.

Нарешті у 1949 році, після проголошення Китайської Народної Республіки, Комуністична партія Китаю повернула столиці назву Пекін 北京 beijing, щоб таким чином підкреслити столичний статус міста. Місто Пекін також має поетичну назву – Яньцзін 燕京 yanjing, що в перекладі означає "столиця Янь". Ця назва бере свій початок зі стародавніх часів династії Чжоу, коли існувало царство Янь. Зараз поетичну назву Пекіна можна зустріти принаймі у назві місцевої марки пива "Yanjing Beer", а також у назві Яньцзінского університету.

Шанхай 上海 shanghai

Шанхай величезне місто у Китаї та одне з найбільш густонаселених міст у світі. Має досить довгу історію становлення портовим містом. А стосовно походження назви цього міста, то це також дуже цікаво.

Спочатку розглянемо дослівний переклад цих ієрогліфів: 上 shang перекладається як верхній, нагору, приходити; 海 – hai море, морський. Буквальний переклад буде звучати як "верхнє море". Але чому саме така назва?

Перша згадка про неї з'являється у династії Сун (960-1279 рр.). Тоді існувало злиття річок Янцзи і Хуанпу, а також був населений пункт з такою ж назвою. Звідси китайська історіографія трактує назву як "верхівка моря" або "морський берег" 海之上 洋 hai zhi shang yang. Однак існує виняток, а саме вимова північних

діалектів, яка передбачає пряме значення "виходити в море", пояснюючи це тим, що саме такий переклад більше підходить для портового міста. Виходячи з дослівного перекладу, ієрогліфи міста Шанхай слід читати у зворотному порядку – 海上 hai shang. У цьому випадку, назва міста набуває значення "місто на морі", "приморське місто".

Також у Китаї дуже часто використовують скорочені назви міст або провінцій. Шанхай не виняток. Це місто має два варіанти скороченої назви. Перший - це Ху 沪 hu, який походить від старої назви річки Сунцзян 松江 songjiang, яка у наш час має назву Сучжоухе 苏州河 suzhouhe. У V столітті нацьому місці виникло село рибаків. Місцеві жителі займалися риболовлею за допомогою спеціальних бамбукових знарядь, які отримали назву "ху" 扈 hu, тому річку почали називати Худу 扈渎 hudu. Пізніше ієрогліф 扈 був змінений на 沪.

Другим варіантом скороченої назви є Шень 申 shen. Ця назва відноситься до імені стародавнього правителя періоду Чунцю (Весни та Осіні), що жив в III ст. до н.е., Чуньшен Цзюня 春申君 Chunshen Jun. У його власність входила саме територія сучасного Шанхаю, а також в цих місцях Чуньшен Цзюня шанували як героя. Часто зустрічається і назва Шеньчхен 申城 shen cheng, що в перекладі означає "місто Шеня". Цікаво, що в західних мовах у Шанхая існувало багато інших назв, серед яких "Східний Париж", "Королева Сходу" і "Перлина Сходу". Ці назви стали результатом "гостинності" Шанхая, його східної чарівності, архітектурних будівель та багато іншого (Zhou, 2017) .

Чунцинь 重庆 Chongqing

Одне з чотирьох найбільших міст Китаю. Виникло понад 3000 років тому і має давню історію своєї назви. Все почалося з того, що суйський імператор Вень Ді побудував укріплення в закруті річки Юйшуй, а контрольовану область назвав Юйчжоу 渝州 yuzhou. У 1102 році імператор Хуей Цзун дав нове ім’я області Юйчжоу – Гунчжоу 恭州 gongzhou. У 1189 році третій син імператора Сяо Цзуна став головним у області Гунчжоу, отримав титул "князь Гун" 恭王 gongwang, і

того ж року, після зречення батька, став імператором з ім'ям Гуан Цзун. Ці політичні події призвели до того, що статус області "чжоу" було піднято до статусу управи "фу", томущо Гуан Цзун двічі святкував підвищення посади. Всі ці події стали причиною перейменування Гунчжоу в Чунцинфу 重庆府 Chongqingfu, що в перекладі означає "управа подвійного святкування". Так з'явилася скорочена назва "Чунцинь", завдяки корінній назві міста – Юйчжоу. Саме звідти походить ієрогліф 渝 юй, який використовується для скороченого позначення міста Чунцинь.

Тяньцзінь 天津

Етимологія назви Тяньцзінь досі достатньо незрозуміла. Вперше така назва з'являється в поемі Цюй Юаня, де є рядок 朝发轫于天津兮 cháofārèn yú tiānjīn xī "День прагне до Небесного Броду". Небесний Брод – це ділянка зоряного неба в середині Чумацького Шляху. За іншою версією, в "Книзі династії Сунь", назва походить від зірки Тяньцзінь 天津星. Найбільш популярною версією вважається, що Юнле, третій імператор династії Мін, під час походу на південь проти свого племінника імператора Цзяньвень, перетнув річку Гу в районі Тяньцзіня і дарував місту цю назву, що означає "переправа до (Сина) Неба".

Також дуже важливим елементом у китайській топоніміці є назви гір.

У них дуже часто зустрічається ієрогліф 山 shan - "гора". Залежно від контексту, цей ієрогліф може і не перекладатися. Крім того, можуть зустрічатися ієрогліфи 峰 feng — "вершина", 岭 ling - "хребет".

Тяньшань 天山 tianshan – "небесні гори", "божественні гори", які розташовані у Центральній Азії на території Киргизії, Казахстану, Китаю (а саме Синьцзян-Уйгурський автономний район), Таджикистану і Узбекистану.За однією з версій, це назва - калька з тюркського Тенір-Нішан (мітка Бога).

Наньшань 南山 nanshan – "південні гори", розташовані на північно-східній околиці Куньлуня.

Бейшань 北山 beishan – "північні гори", знаходяться у провінції Ганьсуміж озером Лобнор на заході і річкою Жошуй на сході.

У даосизмі шануються "п'ять великих гір" 五岳 wuyue, що пов'язані з

концепцією "п'яти стихій" 五行 wuxing:

Тайшань 泰山 taishan (провінція Шаньдун), дослівно — "величезна гора", "безтурботна гора", символізує Схід і є найбільш шанованою серед п'яти піків. У китайській міфології вона вважається місцем проживання даоських святих і безсмертних. Ханьский імператор У-ді (156-87 до н.е.) неодноразово здійснював жертвопринесення на вершині Тайшань. На схилах Тайшань налічується 22 храми, 97 руїн, 819 кам'яних плит, 1018 наскальних малюнків і написів. На її вершину веде 7200 кам'яних ступенів.

Хуашань 华山 (провінція Шеньсі) — "квітуча гора". Вона символізуєЗахід, славиться своїми мальовничими скелями і небезпечним підйомом на вершину.

Хеншань 衡山 (провінція Хунань). Назву можна перекласти як "гора рівноваги". На її схилах розташовані численні даоські храми і буддійські монастирі. Вона символізує Південь Китаю.

Хеншань 恒山 (провінція Шаньсі). Ієрогліф 恒 heng перекладається як "довгий", "постійний" .Хеншань відома "висячим" храмовим комплексом 悬空寺 xuankongsi, який був побудований у 491 році, в епоху Північної Вей. Це єдиний храм Китаю, де об'єднані три вчення: конфуціанство, даосизм і буддизм. Хеншань символізує Північ Китаю.

Суншань 嵩山 (провінція Хенань) — "найвища гора", що символізуєЦентр Китаю. Поблизу неї знаходяться археологічна зона і "столиця дев'яти династій" місто Лоян. Тут розташовані численні історичні пам'ятники, серед яких – знаменитий буддійський монастир Шаолінь 少林寺.

У китайському буддизмі шануються чотири священні гори:

Утайшань 五台山 (провінція Шаньсі). Назву перекладають як "Горап'яти висот": тут розташовані п'ять вершин: Північна, Західна, Південна, Східна та Центральна. Вона вважається місцем проживання Веньшу 文殊.

Емейшань 峨 嵋 山 (провінція Сичуань) вважається місцем вічного перебування Пусянь-Пусан 普贤菩萨.

Цзюхуашань 九华山 (провінція Аньхой). Перекладається як "Гори дев'яти красот". У минулому гора мала іншу назву — Лін'яншань 陵阳山, а також Цзюцзишань 九子山. За переказами з покоління в покоління, ці місця відвідав знаменитий Танський поет Лі Бо (701-763) та у історії відобразилася його фраза: 妙有分二气, 灵山开九华 Miào yǒu fēn èr qì, Líng shān kāi jiǔ huá"Таємниче має два види, а з Ліншань відкривається дев'ять красот". Так ця гора отримала свою сучасну назву.

Також цікавим і важливим аспектом китайської топонімії є китайські гідроніми. Гідронім – це географічна назва водойми (річки, озера, ставка, моря, болота), вид топоніма (Wang, 2015).

У назвах річок часто присутні ієрогліфи 河 he, 江 jiang або 水 shui. Ієрогліф 江 jing означає "велика річка". Озера позначаються ієрогліфами 湖hu і 池 chi (ставок), великі озера і моря — 海 hai (море).

Хуанхе 黄河, досл. "Жовта річка". Колір води дійсно має жовтуватий відтінок через велику кількість лесу (вид грунту). Береги вздовж середньої та нижньої течії Хуанхе вважаються важливою частиною китайської цивілізації.

Хуайхе 淮河 несе в своїх водах велику кількість особливої речовини,яку відкладає на дні, підвищуючи річку над рівнем долини, викликаючи катастрофічні за своїми наслідками повені. Внаслідок цього річка неодноразово змінювала своє русло, впадаючи то в Янцзи, то в Хуанхе, то в Жовте море. Можливо, частково цим можна пояснити ієрогліф 淮 huai в її назві, який перекладається як "вливатися", "зливатися", "впадати".

Янцзи в Китаї має назву 长江 changjiang, дослівно — "довга ріка". Це найбільша річка Китаю, третя за повноводністю і довжиною у світі. На півдніїї називали Янцзицзян 扬 子 江 . Ієрогліф 扬 означає "підніматися", "здійматися". Як і інші річки Китаю, річка Янцзи несе в своїх водах багатосуспензії, яка піднімає її русло над рівниною і також змушує змінювати його. Річка Амур китайською називається Хейлунцзян 黑龙江 heilongjiang, дослівно – "Річка

Чорного дракона". Згідно з культурою Китаю, чорний колірналежав півночі і був пов'язаний з мудрістю. Річки здавна вважалися одним змісць проживання дракона. Крім того, дракони шанувалися як істоти, що захищають Китай і китайську цивілізацію.

Чжуцзян 珠江 zhujiang означає "річка перлин". Це третя річка задовжиною у Китаї, після Янцзи і Хуанхе.

Річок Сіцзян 西江 "Західна річка", Дунцзян 东江 "Східна річка" і Бейцзян 北江 "Північна ріка". Раніше назва Чжуцзян відносилася тільки до дельти річки Сіцзян 西江. Своє ім'я річка Чжуцзян отримала завдяки промислу перлин: тут здавна вирощували перлини у спеціальних умовах субтропічного клімату. Крім того, на річці розташована мальовнича одиночна скеля округлої форми із гладкою поверхнею. Вночі вона нагадує величезну перлину. За легендою, саме це і наштовхнуло місцевих жителів на вирощування перлин.

Сянцзян 湘江 xiangjiang — найбільша річка у провінції Хунань інайбільша притока Янцзи. Впадає в озеро Дунтинху. За переказами, в річці Сянцзян покінчили життя самогубством подружжя Сян. Уздовж берегів починає рости плямистий бамбук Сянфей 湘妃竹 "подружжя Сян"; запереказами, плями на ньому є сльозами.

Озеро Дунтинху 洞庭湖 dongtinghu розташоване у північно-східнійчастині провінції Хунань і є великим, але не глибоким озером у басейні річки Янцзи. Дунтін 洞庭 перекладається як "зал у печері". За переказами, підозером розташована величезна печера, в якій живуть духи дружин Шуня - Ехуан і Нюїн. Вірять, що там простягаються підземні ходи в усі частини Китаю. Озеро Дунтін відоме тим, що саме на ньому відбуваються перегони на човнах-драконах, які влаштовуються на честь поета Цюй Юаня (340-278 до н.е.), який покінчив життя самогубством. У центрі озера розташований острів Цзюньшань 君山, що був колись місцем усамітнення даосів.

Озеро Цинхай 青海湖 qinghaihu — найбільше озеро Китаю і друге за величиною озеро Центральної Азії після Іссик-Куля.

Варто особливо звернути увагу, що іншомовні топоніми, передані за

допомогою фонетичної транскрипції, перекладати не потрібно. Переклад може тільки заплутати і внести непотрібні аналогії. Так, наприклад, топонім Німеччина передається транскрипцією – 德国 deguo "чесність" + "країна", Англія – 英国 yingguo "квітка" + "країна" і т.д. Звичайно, при бажанні і тут можна знайти глибинний сенс, тільки навряд чи він буде співвідноситися з реальністю.

У нашому дослідженні ми можемо частково проаналізувати компоненти у назвах вулиць Китаю.

а) 31 назви вулиць 29 назва є трискладовою, і лише 2 назви складаються з 4-х компонентів. Таким чином, переважна кількість назв вулиць складається з трьох семантичних компонентів.

Багато назв вулиць утворені за певними ознаками об'єктів: так 21 назва містить компонент 路 lu, який перекладається "вулиця, проспект", 13 назв – компонент 街 jie, що також перекладається як "вулиця", і лише 2 назви, мають компонент "大道", що означає "велика вулиця, проспект". Іноді 路 та 街 вказують частини світу: північ, південь, схід та захід.

б) інші компоненти у складі назв вулиць, як правило, перекладаються описовим методом. Наприклад, семантичні компоненти зі значенням пори року: 春风街 chongfengjie Вулиця весняного вітру, 夏日路 xiarilu Вулиця літнього дня, 秋实路 qiushilu Вулиця осіннього врожаю;

в) ще одним компонентом у назвах вулиць виступає семантичний компонент, що означає час доби: 朝阳路 chaoyanglu Вулиця ранкового сонця,晨曦路 Вулиця ранкового світла, 霞光街 xiaguangjie Вулиця зорі;

г) порівняно небагато назв відображають особливості флори і фауни: 桃山街 tiaoshanjie Вулиця персикової гори;

д) найбільше в назвах вулиць компонентів, що позначають "бажання", "спокій", "радість" та ін.: 安顺路 Вулиця спокійна.

Розглянемо значення ієрогліфів, що входять до назв деяких вулиць:

双叶大道 shuangyedadao: 双 "парний " 、叶 "аркуш", 大 "великий", 道 "дорога", тобто Шуаньє Дадао – Вулиця парних листів. Граматична функція кожного ієрогліфа: 双 – рахівне слово, 叶– іменник, 大 – прикметник, 道 – іменник.

石油大道 shiyudadao: 石油 "нафта" (камінь + олія), 大 "великий", 道 "дорога". Таким чином назва вулиці може бути перекладена українською мовою як Нафтова вулиця. Граматична функція кожного ієрогліфа: 石油 – іменник, 大 – прикметник, 道 – іменник.

沿河街 yanhejie: 沿河 "вздовж річки", 街 "вулиця", перекладається як набережна. Граматична функція кожного ієрогліфа: 沿 – прийменник; 河 – іменник; 街 – іменник.

珊瑚路 shan hu lu: 珊瑚 "корал", 路 "вулиця", тобто Вулиця коралова (корал – морське дерево Богині Матері. Уособлює початок життя по місячному календарю, а також родючість води. У китайській культурі означає "символ статусу". Граматична функція кожного ієрогліфа: 珊瑚– іменник , 路– іменник.

学府街 xuefujie: 学府 "навчальний заклад", 街 "вулиця". Вулиця названа так тому, що на ній знаходяться навчальні заклади. Граматична функція кожного ієрогліфа: 学府– іменник，街 – іменник.

东安街 donganjie: 东 "схід", 安 "спокійний"，街 "вулиця", повний переклад: Вулиця стабільності. Граматична функція кожного ієрогліфа: 东– іменник, 安– прикметник, 街 – іменник.

景丰路 jingfenglu: 景 "вид", 丰 "красивий, прекрасний", 路 "вулиця". Вулиця прекрасного пейзажу. Граматична функція кожного ієрогліфа: 景 – іменник, 丰 – прикметник, 路 – іменник.

北岗路 beiganglu: 北 "північ", 岗 "пагорб", 路 "вулиця". 北岗路 – Вулиця північного пагорба. Граматична функція кожного ієрогліфа: 北 – іменник, 岗 – іменник, 路 – іменник.

花园路 huayuanlu: 花 "квітка", 园 "сад", 路 "вулиця". 花园路 – вулиця Садова. Граматична функція кожного ієрогліфа: 花–іменник , 园–іменник, 路– іменник.

东进街 dongjinjie: 东"схід", 进 "входити", 街 "вулиця". 东进街– Вулиця що проходить на схід. Граматична функція кожного ієрогліфа: 东 – іменник, 进 – дієслово, 街 – іменник.

环城路 huangchenglu: 环 "оточувати", 城 "місто", 路 "вулиця". 环城路 – Кільцева вулиця. Граматична функція кожного ієрогліфа: 环–дієслово, 城–іменник, 路– іменник.

桃山街 taoshanjie: 桃 "персик", 山 "гора", 街 "вулиця". 桃山街 – "Вулиця персикової гори" названа за романом "Подорож на Захід". За переказами, головний герой твору "Подорож на Захід", найнявся на службу до Нефритового імператора, який поставив його охороняти персиковий сад богині 西王母 Siwangmu. Напередодні бенкету, який богиня влаштовувала для інших божеств і безсмертних, Король Мавп з'їв усі персики в саду, потім обманом проник у небесний палац і випив приготовлений для небожителів еліксир безсмертя. Приборкати його зумів тільки бог води Ерлан-шень – "виключно завдяки милості Неба і відвазі небесного воїнства" Короля Мавп доставили в небесний палац, де він спробував вирватися на волю, але був схоплений, скинутий на землю і притиснутий горою Усіншань: "Тільки було [Сунь Укун] зібрався зробити стрибок, як Будда несподівано перевернув долоню і виштовхнув царя мавп прямо до Західних воріт неба. Після цього він перетворив п'ять своїх пальців на п'ять елементів: метал, дерево, воду, вогонь і землю, а з цих п'яти елементів зробив гору, що складається з п'яти піків і п'яти вершин і назвав її Усіншань, що означає Гора п'яти елементів. Гора за мить накрила Короля Мавп". Оскільки персик використовувався для приготування еліксиру безсмертя, тому протягом усього його шляху з кісточок персика виростали персикові гори. Граматична функція кожного ієрогліфа: 桃– іменник, 山 – іменник, 街 – іменник.

桃西街 taoxijie: 桃 "персик", 西 "захід", 街 "вулиця". 桃西街 – Вулиця Західна персикова. Граматична функція кожного ієрогліфа: 桃– іменник, 西– іменник, 街 – іменник.

安和路 anhelu: 安 "спокійний", 和 "мирний", 路 "вулиця". 安和路 – Вулиця спокійна. Ієрогліф 安 – багатозначний: 1) спокійний, тихий; 2) стабільний, непохитний; 3) установлювати. Граматична функція кожного ієрогліфа: 安 – прикметник ， 和– прикметник ， 路– іменник.

安顺路 anshunlu: 安 "спокійний", 顺 "сприятливий", 路 "вулиця". 安顺路 – Вулиця сприятлива. Граматична функція кожного ієрогліфа:安– прикметник,顺– прикметник, 路 – іменник.

安康路 ankanglu: 安 "спокійний", 康 "здоровий", 路 "вулиця". 安康路 – Вулиця здоров'я. Граматична функція кожного ієрогліфа: 安– прикметник, 康– прикметник, 路 – іменник.

大明街 damingjie: 大 "великий", 明 "світло", 街 "вулиця". 大明街–Найсвітліша вулиця. Граматична функція кожного ієрогліфа: 大– прикметник, 明 – прикметник; 街 – іменник.

夏日路 xiarilu: 夏 "літо", 日 "день", 路 "вулиця". 夏日路– Вулиця літнього дня. Граматична функція кожного ієрогліфа: 夏– іменник,日– іменник, 路 – іменник.

六闾街 liulvjie: 六 "шість", 闾 "квартал"; 街 "вулиця". Вулиця шести кварталів. Граматична функція кожного ієрогліфа: шість – числівник, 闾– іменник, 街 – іменник. В китайській культурі число 6 六 відіграє важливу символічну роль. Воно відображає важливі аспекти як географічного сприйняття, так і культурного.

春风街 chunfengjie: 春 "весна", 风 "вітер", 街 "вулиця". У слів 春 і 风, якщо вони стоять разом, змінюється значення на "милосердя", "успіх". Таким чином, 春风街– Вулиця Милосердя. Граматична функція кожного ієрогліфа: 春 – іменник, 风 – іменник, 街 – іменник.

冬雪路 dongxuelu: 冬 "зима", 雪 "сніг", 路 "вулиця". 冬雪路– Вулиця зимового снігу. Граматична функція кожного ієрогліфа: 冬 – іменник, 雪 – іменник, 路 – іменник.

秀峰路 xiufenglu: 秀 "прекрасний", 峰 "пік", 路 "вулиця". 秀峰路– Вулиця прекрасних піків. Граматична функція кожного ієрогліфа: 秀– прикметник, 峰– іменник, 路– іменник.

步行街 buxingjie: 步 "крок", 行 "ходити", 街 "вулиця". 步行街 – Пішохідна вулиця. Граматична функція кожного ієрогліфа: 步– іменник, 行 – дієслово, 街 – іменник.

旭日街 xurijie: 旭 "сонце, що зійшло; променистий", 日"сонце", 街"вулиця". 旭日街 – вулиця Променистого Сонця. Граматична функція кожного ієрогліфа: 旭– прикметник, 日– іменник, 街 – іменник.

幸福路 xingfulu: 幸 "щасливий, вдалий", 福 (дуже важливий ієрогліф у китайській культурі) "щастя, благополуччя; щасливий ", 路–"вулиця". 幸福路 – Вулиця Щастя. Граматична функція кожного ієрогліфа: 幸– прикметник, 福– іменник, 路 –іменник.

彩云街 caiyunjie: 彩 "колір, фарби", 云 "хмара", 街 "вулиця". 彩云街 – Вулиця різнокольових хмар. Граматична функція кожного ієрогліфа: 彩– іменник, 云 – іменник, 街 – іменник.

朝阳路 chaoyanglu: 朝 "ранок; ранковий", 阳 "сонце ", 路 "вулиця". 朝阳路– Вулиця вранішнього сонця. Граматична функція кожного ієрогліф: 朝 – іменник, 阳 – іменник, 路 – іменник.

光明街 guangmingjie: 光 "світло; промені", 明 "світлий; ясний; яскравий"; 街 "вулиця". 光明街 – Вулиця світла/яскрава. Граматична функція кожного ієрогліфа: 光– іменник, 明– прикметник, 街 – іменник.

霞光街 xiaguangjie: 霞 "захід сонця", 光 "світло; промені", 街 "вулиця". 霞光街– Вулиця заходу сонця. Граматична функція кожного ієрогліфа: 霞– іменник, 光 – іменник, 街– іменник.

晨曦路 chenxilu: 晨 "ранок, світанок", 曦 "сохнути ", 路 "вулиця". 晨曦路 – Вулиця ранкового світла. Граматична функція кожного ієрогліфа: 晨– іменник, 曦– іменник, 路 – іменник.

祥和街 xianghejie: 祥 "сприятливий ", 和 "мирний, спокійний", 街 "вулиця". 祥和街 – Вулиця сприятлива. Граматична функція кожного ієрогліфа: 祥 – прикметник, 和 – прикметник, 街 – іменник.

佳境街 jiajingjie: 佳 "прекрасний, гарний", 境 "межа", 街– "вулиця". 佳境街 – Вулиця прекрасних можливостей. Граматична функція кожного ієрогліфа: 佳 – прикметник, 境 – іменник, 街 – іменник.

奋斗路 fendoulu: 奋斗 – боротьба. 奋斗路 – "Вулиця боротьби". Граматична функція кожного ієрогліфа: 奋斗 – іменник, 路 – іменник.

Виходячи з назв вулиць вище, найбільш частоуживаною виступає модель "іменник+ іменник + іменник" (14 слів, що становить 45.16%). Друге місце належить моделі "прикметник+ прикметник + іменник" (5 слів, що становить 16.13%). На третьому місці знаходиться модель "прикметник + іменник + іменник" (4 слова, що становить 12.9%). Четверте місце займає модель "іменник + прикметник + іменник"(3 слова, що становить 9.68%). Інші моделі назв вулиць міста зустрічаються набагато рідше.

Важливим компонентом китайскьої топонімії є назви китайських пам'яток, що часто мають глибоке історичне, географічне чи культурне значення. Ось кілька прикладів відомих пам'яток та походження їхніх назв:

Велика китайська стіна 长城

Походження: відома як "长城", означає "довга стіна". Вона була названа так через свою величезну довжину (більш ніж 21000 км). Ця назва відображає її первинне призначення: як оборонної споруди проти вторгнень.

Заборонене місто 紫禁城:

Походження: "紫禁城" перекладається як "Фіолетове Заборонене місто". Пурпурний колір символізує імператорську владу. Термін "Заборонений" вказує на те, що доступ до цього королівського комплексу був обмежений, а звичайних людей не допускали всередину.

Теракотова армія 兵马俑

Походження: "兵马俑" означає "фігурки солдатів і коней". Ця назва точно описує величезну колекцію статуй солдатів, коней і колісниць у натуральну величину, похованих поряд з першим імператором Китаю Цінь Шихуанді, щоб супроводжувати його в потойбічному світі.

Палац Потала 布达拉宫

Походження: "布达拉宫" розташований у Тибеті і має глибоке релігійне та культурне значення. Він був названий на честь святої гори Поталака, яка, як вважається, є резиденцією бодхісатви Авалокітешвари, тибетського буддійського божества.

Печери Могао 莫高窟

Походження: назва "莫高窟" перекладається як "Печери Могао". Ці печери відомі своїм витонченим буддійським мистецтвом і часто називаються "Печерами тисячі Будд", що відображає їх історичне та релігійне значення.

Водоспад Хуангуошу 黄果树瀑布

Походження: "黄果树" означає "Жовте фруктове дерево", а "瀑布" перекладається як "Водоспад". Водоспад названий на честь пишної рослинності в цій місцевості.

Ці пам'ятки названі так, щоб відобразити їхні унікальні характеристики, культурне значення або природну красу місцевості. Кожна назва відкриває вікно в історію та культуру, пов'язану з пам'яткою.

Назви китайських пам'яток часто відображають суть, історію або культурне значення об'єктів, що робить їх не лише географічно самобутніми, але й духовно та історично багатими.

3.3 Особливості перекладу китайських екзонімів.

Екзонім – назва, дана топоніму групою людей їх рідною мовою, розташованої на території, де ця мова не має офіційного статусу, наприклад у іноземній державі.

У китайській географічній номенклатурі, крім загальних термінів, велике значення мають назви країн світу. У китайців існують п'ять точок орієнтування, з яких чотири відповідають загальновживаним: 南 – південь, 东 – схід, 北 – північ, 西 – захід. П'ята точка – місце спостерігача: 中 – середина чи 头 – початок. При цьому важливо пам'ятати, що середина – головна точка відліку в орієнтуванні для китайців. Ця особливість орієнтування у просторі знаходить свій відбиток й у назвах китайських вулиць.

Екзоніми в китайській мові – це топоніми, запозичені з інших мов і адаптовані до китайської. Ці топоніми зазвичай зберігають фонетичні та орфографічні особливості мови оригіналу, але можуть транслітеруватися відповідно до правил китайського піньїнь. Нижче наведено описи та приклади деяких екзонімів китайською мовою:

东京 dongjing – китайська назва міста Токіо, столиці Японії. Оригінальна японська назва "東京" Tōkyō, де "東" означає "схід", "京" означає "місто". Китайською мовою ця назва фонетично перекладається як "东京".

巴黎 bali – китайська назва Парижа, столиці Франції. Оригінальна французька назва – "Paris". Китайською мовою ця назва транслітерується як "巴黎".

纽约 niuyue – китайська назва міста Нью-Йорк у Сполучених Штатах. Оригінальна англійська назва звучить як "New York". Китайською мовою ця назва транслітерується як "纽约".

伦敦 lundun – китайська назва Лондона, Англія. Оригінальна англійська назва – "London". Китайською мовою назва фонетично перекладається як "伦敦".

悉尼 xini – китайська назва Сіднея, Австралія. Оригінальна англійська назва – "Sydney". Китайською мовою назва фонетично перекладається як "悉尼".

柏林 bolin – це китайська назва Берліна, Німеччина. Оригінальна німецька назва – "Berlin". Китайською мовою ця назва транслітерується як "柏林".

开罗 kailuo – китайська назва Каїра, столиці Єгипту. Оригінальна арабська назва - القاهرة (Аль-Кахіра). Китайською мовою ця назва транслітерується як "开罗".

加尔各答 jiaergeda – Калькутта – місто в Індії, столиця індійського штату Західна Бенгалія. Назва походить від китайських слів 加尔, що означає купець, і 各答, що означає базар. Назва відображає той факт, що колись ця територія була важливим торговим центром.

仰光 yangguang – Бірма – столиця М'янми, і її назва походить від китайських слів 仰 – означає дивитися вгору, і 光, що означає світло. Вважається, що назва вказує на повагу до буддизму, оскільки Бірма є важливим центром буддизму.

雅加达 yajiada – Джакарта – столиця Індонезії, і її назва походить від китайських слів 雅, що означає елегантність, і 加达, що означає перемогу.

香港 Xianggang – Гонконг – спеціальний адміністративний район Китаю, що був під протекторатом Великої Британії і повернутий Китаю в 1997 році. Його назва походить від кантонських слів 香, що означає аромат, і 港, що означає порт. Тому прямий переклад Гонконгу – "Порт ароматів".

布宜诺斯艾利斯 buyinosiailisi – назва столиці Аргентини, що означає "добрий вітер". Назва описує приємний клімат і навколишнє середовище.

Це лише деякі приклади, але в китайській мові існує багато екзонімів, що охоплюють країни і міста по всьому світу. Ці назви зазвичай перекладаються за допомогою транслітерації, щоб зробити їх зрозумілими та вимовними для китайців.

Типологія топонімів у китайській мові досить різноманітна. Їх можна класифікувати на різні типи, виходячи з їхніх характеристик. Наприклад:

Адміністративні назви: ці назви вказують на регіони, області всередині країни, наприклад: Пекін 北京 або "Шанхай 上海.

Описові назви: ці назви описують географічні або природні особливості місця, наприклад: Хуаншань 黄山, що дослівно означає "Жовта гора".

Історичні назви: деякі місця названі на честь історичних подій чи постатей, наприклад: Сіань 西安, що означає "Західний мир".

Фонетичні транскрипції: деякі назви походять від місцевих діалектів, як-от Гуанчжоу 广州 для міста Кантон.

Символічні назви: ці назви часто мають культурне або символічне значення (таких у китайській топонімії дуже багато), наприклад: "Заборонене місто" 紫禁城 у Пекіні.

Різноманітність китайських топонімів відображає багату історію, культуру та географію країни.

Країна Китай у китайській мові має назву 中国 Zhongguo, але на кожну мову перекладається по різному. Далі ми розберемо чому англійською мовою перекладається China. У давнину 中国 означав центральну державу. Однак жодна з головних династій не мала офіційної державної назви " 中 国 ". Лише після Синьхайської революції " 中 国 " почали використовувати як абревіатуру для позначення "中华人民共和国" (Китайської Народної Республіки).

У свідомості китайців "China" спочатку означало порцеляну, оскільки китайська порцеляна експортувалась на Захід. Втім, у передмові Фей Сяотуна до "Історії Китаю за часів династій Цинь і Хань" містяться детальні докази того, що "China" походить з династії Цинь. Але цей аргумент невдалий, бо Китай вперше вимовлявся як "China" на санскриті, а англійською назва "China" з'явилася набагато пізніше.

Багато вчених сперечаються стосовно походження цієї назви, однак, основна точка зору всіх зупиняється на китайській порцеляні. Перси називали китайську порцеляну chini, а європейські торговці в Персії купували китайську порцеляну і в той же час принесли це слово на Захід. Пізніше вони змінили chini на chin, а Китай, який виробляв фарфор, також став "China", але є й інші точки зору.

Точка зору перша: справжнє походження слова "China" не схоже на те, про яке говорять багато джерел, тобто порцеляна і "China" в іноземних мовах схожі, але оригінальна вимова "China" походить від індійського стародавнього санскритського слова "Chinas". До Марко Поло на Заході не знали про існування Китаю, навіть якщо і могли купити шовк, то тільки через східних і західних купців після незліченних обмінів. У той час в очах Заходу так званим Сходом була Османська імперія (Туреччина). Марко Поло вперше познайомив Захід з Китаєм. У його біографії, щоправда, Китай називався "Хітан". Пізніше португальські колоністи відкрили новий шлях на Схід. Після незліченних зусиль вони прибули до Південно-Східної Азії і дізналися від місцевого населення, що на півночі є імперія, і назвали їх "Chinas", що є справжнім походженням загальновживаного слова "China". Це доводить, що "Chinas" – це те саме місце, що й Хітан з легенди Марко Поло.

Точка зору друга: Вважається, що "Chin" є фонетичним перекладом слова "昌南" китайською мовою. Оригінальна назва міста Цзіндечжень у провінції Цзянсі – місто Чаннань. Це всесвітньо відома столиця порцеляни. Ще за часів династії Сун містечко Чаннань славилося на весь світ порцеляною, випаленою з блакитно-білого кришталю, яка після набуття популярності експортувалась до Європи. Європейці називають порцеляну "чаннань" або "порцеляна", а "China" – займенником "中国".

Твердження третє: Пов'язане з династією Цинь. Ця ідея полягає в тому, що "China" – це трансформований звук "Цинь", який спочатку писався як "chin", але пізніше став писатися як "China", тому що на Заході вважали, що династія, яка завжди правила Китаєм, називалася Цинь, тому і Китай називався Цинь (Cina). Словник американської спадщини пояснює, що слово "China" пов'язане з династією Цинь третього століття до нашої ери, і що "China" є перекладом слова "Цинь" для позначення держави Цинь, ідею якого вперше висунув римський місіонер Вей Куанґо в 1655 році (中国行政区划, 2016).

Твердження 4: У п'ятому столітті до нашої ери шовк зі Сходу став улюбленим матеріалом для одягу грецької верхівки. Тому деякі вчені вважають, що слово "Cina" походить від слова "шовк".

Твердження п'яте: Співіснування трьох основних мовних груп – тунгуської, монгольської та тюркської – у північній частині Китаю є відносно простим проявом злиття давніх мовних екосистем. Загалом, мова близька до форми давніх монгольських народів. Це ж стосується і тунгуської мови. Тому значення слова "cina" в сучасній монгольській мові повинно мати відповідну інтерпретацію. Вимова в монгольській мові дуже схожа на "цина", яка вимовляється як "чина", що означає "вовк". Завдяки силі кочового народу в той час вона поширилася до Європи.

Коли в китайському тексті зустрічається іноземна географічна назва або топонім, виникає проблема написання його китайськими ієрогліфами, враховуючи обмеженість фонетики та фонології мандаринського діалекту китайської мови (що дуже ускладнює транскрибування запозичень), а також можливе значення цих ієрогліфів, коли вони розглядаються як китайські слова.

Іноді екзонім може бути буквально перекладений китайськими ієрогліфами, наприклад, "Мертве море", що перекладається китайською як 死海 sihai, що дослівно означає "мертве море".

Однак найчастіше ієрогліфи обирають просто тому, що їхні склади звучать дещо схоже на склади оригінального слова, незалежно від значення самих ієрогліфів. Прикладами можуть слугувати Дублін та Ємен, які китайською мовою пишуться як 都柏林 Dubolin, що буквально перекладається як "суцільний кипарисовий ліс" та 也门 Yemen, що буквально перекладається як "також двері" відповідно. З цього можна зробити висновок, що обидва слова перекладені транслітерацією. Якщо ієрогліфи мали погане значення, їх заміняли омофонами з нейтральною або позитивною конотацією.

Існують й інші екзоніми, які є поєднанням перекладу та транскрипції. Наприклад, Нова Зеландія: 新西兰 Xinxilan, де перший ієрогліф 新 xin, що перекладається як "новий", а два наступних ієрогліфа 西兰 xilan є транскрипцією "Зеландія".

Однак існують деякі китайські екзоніми, які не є одразу очевидними, оскільки вони не є ні перекладом, ні транскрипцією. Наприклад: 旧金山 jiujinshan, що

буквально означає "Стара Золота гора" і 新金山 xinjinshan, що буквально означає "Нова Золота гора" для Сан-Франциско і Мельбурна відповідно.

Для японських, корейських чи в'єтнамських назв китайський екзонім часто є китайською вимовою перероблену на ту чи іншу мову. У деяких випадках, особливо в Японії, китайська вимова може повністю відрізнятися від вимови рідної мови.

У зв'язку з ієрогліфічною писемністю китайської мови словотвірної системи топонімів властивий графічний спосіб, що відображає культурно–історичний феномен мови. Ієрогліф є особливим способом закріплення національної картини світу. Завдяки особливостям ієрогліфічного вираження семантики китайські географічні назви добре зберегли смислові значення, причому у зв'язку з цим вони мають лаконічність, поетичність, концентрованість семантичного навантаження. В українській мові проявляється інша графічна особливість: топоніми пишуться з великої літери, а також у низці випадків через дефіс.

Українська та китайська мовна свідомість визначають за топонімом функцію номінації об'єкта на земній поверхні. Для української мови найважливішими є фізико-географічні та соціально-історичні особливості інформації, що відображаються у топонімі. Китайська традиція значною мірою враховує природно-географічні (включаючи просторові координати), а також естетичні та культурно-історичні підстави для топонімічної номінації, властиві китайській культурі.

Українська та китайська культури мають різні витоки та основи формування, що й обумовлюють значні розбіжності мовної картини світу, що транслюється топонімічним матеріалом. Для українського топонімічного простору характерне відображення таких елементів духовної культури: релігійної свідомості та традицій, а також ідеологічного впливу.

Китайське топонімічний простір включає в свій склад одиниці, що відображають духовне життя китайського народу: тотемістичні уявлення, релігійно-ідеологічні традиції (буддизм, даосизм, конфуціанство), філософсько-побутові та етико-естетичні погляди, династичні відносини тощо.

Висновки до Розділу 3

Китайська топонімічна система має властивий культурно-історичний феномен мови. Таким чином, топоніми української і китайської мов представлені простими, складними одиницями або словосполученнями, що утворені шляхом складання коренів. Топоніми описують місце розташування об’єкта, часто флору і фауну. також популярний опис ландшафту та абстрактне значення. Ми звернули увагу, що достатньо багато топонімів мають у своєму складі лексеми 东、南、西、北. Ці слова описують просторовий принцип утворення.

Українська та китайська мови виконують подібну функцію номінації об'єктів через топоніми, але залежать від різних факторів: фізико-географічних та соціально-історичних особливостей для української мови та природно-географічних, естетичних та культурно-історичних аспектів для китайської мови.

Різноманітність китайських топонімів відображає багатий культурний та історичний контекст Китаю. Китайські географічні назви відрізняються лаконічністю, поетичністю та концентрацією семантичного навантаження, завдяки особливостям ієрогліфічного письма. Зазвичай топоніми сформовані процесом еволюції та мають тісний контакт з мовою та культурою того чи іншого народу. При дослідження ойконімів, ми виділили такі види ієрогліфів, що найчастіше зустрічаються: ієрогліфи, які пов'язані зі сторонами світу та орієнтацією в просторі, що описують навколишній світ, палаци, храми та династії.

Щодо гідронімів — так як це назва водойми, у них майже завжди зустрічається ієрогліф 河 або 江, що мають переклад "річка".

Важливим для Китаю є топонім "中国" та "China". Ми розглянули 5 точок зору походження терміну "China": 1 – від індійського стародавнього санскритського слова "Chinas"; 2 – "Chin" є фонетичним перекладом слова "昌南" китайською мовою; 3 – "China" – це звук "Цинь", який спочатку писався як "chin", але пізніше став

писатися як "China", 4 – слово "Cina" походить від слова "шовк", 5 – вимова в монгольській мові схожа на "чина".

Загалом, у третьому розділі при дослідженні назв вулиць ми використали для прикладу 189 топонімів, які переклали і поділили на компоненти. Далі ми приділили увагу розгляду екзонімів. Екзонім – назва, що надається топоніму групою людей їх рідною мовою, розташованому на території, де ця мова не має офіційного статусу, наприклад у іноземній державі. Дізналися, звідки бере свій початок екзоніми 东京, 巴黎 , 伦敦, 开罗, 仰光 та інші.

ВИСНОВКИ

У результаті дослідження типології топонімів у сучасній китайській мові з лінгвокультурологічного аспекту можна зробити такі висновки:

1. Топоніми є надзвичайно важливими лінгвокультурними об'єктами, які несуть у собі багатошарову інформацію про історію, географію та культуру Китаю. Вони є важливою частиною мовного спадку та культурної ідентичності.

2. Принципи формування китайських топонімів включають в себе фонетичну структуру, морфологію, семантику, культурний контекст та інші лінгвокультурні аспекти. Кожен топонім має свою історію та семантичне навантаження.

3. Особливості перекладу китайських ойконімів, гідронімів та екзонімів іншими мовами вимагають врахування фонетичних, семантичних та культурних аспектів. Переклад має передавати не лише звучання, а й значення топоніму.

4. Дослідження типології топонімів у сучасній китайській мові сприяє кращому розумінню впливу мови та культури на формування назв місць. Це розкриває глибинні зв'язки між мовною системою та ідентичністю людей на тій чи іншій території.

5. Існує багато методів перекладу топонімів: фонетичний переклад, семантичний переклад, культурний контекст, граматичний аспект, локалізація. Для кожного топоніму важливо підібрати правильний метод, щоб пояснити його значення.

6. Є багато дослідників китайської мови, серед них є ті, що досліджували топоніми у своїх роботах, зокрема: Чжоу Югуан (Zhou Youguang), Лю Сяобо (Liu Xiaobo) та Ван Лі (Wang Li).

Ми повністю розкрили такі завдання, що постали перед нам на початку написання кваліфікаційної роботи:

1. Розглянули науки топоніміку, топонімію та визначили що таке топонім;
2. Описали структурні особливості топонімів сучасної китайської мови;
3. Особливу увагу приділили способам творення топонімів.

4. Розробили типологію топонімів сучасної китайської мови;

5. Виявили ціннісні характеристики з точки зору мови у китайській топонімії;

6. Проаналізували лінгвокультурологічну специфіку топонімів китайської мови.

У роботі ми використовували різні методи:

1. Теоретичний аналіз наукової літератури теми дослідження з метою відбору матеріалу;

2. Аналіз матеріалу з подальшим визначенням його особливостей;

3. Описовий метод для загальної характеристики топонімів;

4. Компонентний аналіз для поділу на найменші значущі частинки;

5. Індуктивний метод дослідження для отримання загального висновку на основі аналізу окремих топонімів.

Завдяки цим методам ми мали змогу більш розширено дослідити матеріал, що стосується нашої теми та в подальшому розкрити його.

Загалом, наша кваліфікаційна робота магістра є поштовхом до опанування цікавої області досліджень, що об'єднує мову, культуру та географію. Вона підкреслює важливість топонімів як культурних та лінгвістичних явищ у сучасному світі та сприяє збагаченню наших знань про спільність мови та культури, особливо китайської. Ми мали змогу поглиблено розглянути топоніми сучасної китайської мови та їх лінгвокультурологічну специфіку, відкрили нові перспективи для опанування взаємозв'язків між мовою, культурою та географією, а також відзначили важливу роль топонімів у вивченні культурних та лінгвістичних аспектів сучасного Китаю. Тому, наявні матеріали можуть бути використані при викладанні таких навчальних дисциплін як: "Лексикологія китайської мови", "Лінгвокраїнознавство Китаю", "Практичний курс перекладу (китайська і українська мови)", а також при розробці спецкурсів. Фактичний матеріал дослідження може бути використано при укладані словника топонімів сучасної китайської мови.

Ця робота в подальному допоможе фахівцям китайської мови зрозуміти культурну та історичну цінність топонімії, розвине навички перекладу та адаптації

цих назв для міжнародного спілкування. Крім того, робота акцентує увагу на важливості збереження та дослідження культурної спадщини, що робить її актуальною та важливою для наукового та практичного дослідження.

АНОТАЦІЯ

语言学或通用语言学是一门研究语言复杂性的科学领域。它是一门人道主义科学，是文化研究（与艺术和文学研究并列）和语言学（与文学研究并列）的一个分支，也是符号学的一个分支之一。它作为一门独立学科形成于 19 世纪中期。语言学的研究对象是人类的言语，语言学家的研究重点是作为语言实际表现形式的言语。重要的是要明白，语言学是一门理论科学，而不是教授实用语言技能。

地名学是一门研究各类专有名词并考察其创造和使用模式的学科。它源于语言学，但也包括其他方面，如历史学、地理学、人种学、文化研究、社会学和文学研究，这些都有助于揭示命名对象的特殊性以及与之相关的传统这超越了语言学本身，使地名学成为一门独立的科学学科，它积极使用语言学方法，并与其他人文学科以及地球和宇宙科学有着深厚的联系。

地名学是一门研究地名的起源、含义、发展、发音和拼写的科学。地名学是一门结合了地理学、历史学和语言学三门科学的学科。地名对于有众多使用者的语言尤其重要，因为地名会导致语言结构的变化和新语言成分的出现。地名学中术语的使用也有其与国家、民族和政治特点相关的问题。

本论文致力于从语言和文化角度研究现代汉语中的地名。研究内容包括分析中国地名的形成过程、特点及其在反映中国文化遗产和地理特征方面的作用。

我们详细介绍了在撰写硕士论文初期所面临的以下任务：

1. 我们研究了地名学、地名学，并定义了什么是地名；
2. 描述现代汉语地名的结构特征；
3. 特别关注了地名的产生方式；
4. 建立了现代汉语地名类型学；
5. 确定了中文地名在语言方面的价值特征；
6. 分析了中文地名的语言和文化特殊性。

我们在毕业论文中采用了不同的方法：

1. 对研究课题的科学文献进行理论分析，以选择材料；

2. 分析材料，进一步确定其特征；
3. 地名一般特征的描述方法；
4. 成分分析法，将地名分成最小的重要颗粒；
5. 归纳研究法，根据对个别地名的分析得出一般性结论。

本论文将进一步帮助汉语专家了解地名的文化和历史价值，发展翻译和改编这些地名的技能，促进国际交流。此外，该作品还着重强调了保护和研究文化遗产的重要性，使其对科学和实用研究具有现实意义和重要意义。

作品由导言、三章、各章结论、总结论、外文注释和参考文献列表组成。

研究的目的是对地名进行类型学特征描述，并确定地名在语言和文化方面的结构特征。我认为目标已经实现。

在硕士论文的第一章，我们分析了现代地名学中的理论基础。分析结果为地名领域的进一步研究提供了基本依据，并为与地名分析有关的实际研究建立了方法论框架。

在硕士论文的第二章，我们详细分析了方法方面的问题。

在第三部分中，在研究街道名称时，我们以 189 个地名为例，对其进行了翻译，并将其分为若干部分。接下来，我们将注意力转向外来语地名。外来语地名是一群人用他们的母语给一个地名起的名字，该地名位于该语言没有官方地位的地区，如外国。我们研究了中国、东京、巴黎、伦敦、开罗、仰光等外来语地名的起源。

我们的硕士论文还包括摘要、附录和参考文献列表。摘要是用中文撰写的，内容包括论文本身的简要说明，而参考书目则包含我们在撰写硕士论文时使用过的书籍和手册。附录只有一个，其中包含地名列表。

总的来说，我们的硕士论文是掌握语言、文化和地理相结合的有趣研究领域的动力。它强调了地名作为现代世界文化和语言现象的重要性，有助于丰富我们对语言和文化共性的认识，尤其是汉语。我们能够深入了解现代汉语地名及其语言和文化的特殊性，为理解语言、文化和地理之间的相互关系开辟了新的视角，并注意到地名在现代中国文化和语言研究中的重要作用。

这个毕业设计将进一步帮助汉语专家了解地名的文化和历史价值，发展翻译和改编这些地名的技能，以利于国际交流。此外，该作品还关注保护和研究文化遗产的重要性，这使其对科学和实用研究具有现实意义和重要性。

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Жучкевич, В. (1968). Загальна топоніміка: навчальний посібник для географічного факультету. Мінськ: Вища школа.

Карпенко, Ю. (1973). Топонімія Буковини. Київ: Наукова думка.

Карпенко, Ю. (2000). Про літературну ономастику та її функціональне навантаження. Київ: Астропринт.

Карпенко, Ю. (2006). Проблематика когнітивної ономастики [Монографія]. Одеса: Одеський Національний університет ім. Мечникова.

Лабінська, Г. (2016). Топоніміка. Львів: ЛНУ імені Івана Франка.

Левицький, А., Сингаївська, А., Славова, Л. (2006). Вступ до мовознавства. Київ: Центр навчальної літератури.

Мельничук, І. (2008). Топоніміка: Загальна і Локальна Географія. Тернопіль: Підручники і посібники.

Ровенчак, І. (2008). Географія культури: проблеми теорії, методології та методики дослідження. Львів: ЛНУ ім. І. Франка.

Руденко, В. (2005). Топоніміка: Загальна Історія Та Методологія Дослідження. Чернівці: Підручники і посібники.

Титаренко, А. (2013). Принципи класифікації топонімів. Кривий ріг: Криворізький національний університет.

Українська ономастика: перспективи розвитку. (2010). Київ: Національна бібліотека України.

Шотова-Ніколенко, Г. (2019). Проблематика вивчення власних назв у літературній ономастиці: автор і його твір. Львів: Вісник Львівського університету.

Alderman, D. (2008). Place, naming, and the interpretation of cultural landscapes. Aldershot: Ashgate Press.

Bai, J. (2010). Culture and Translation. Beijing: China Social Science Press.

Chen, J. (2016). Chinese Toponyms: A Historical Linguistic Approach. Beijing.

Chen, L. (2016). Cultural Representation and Translation Strategies of Chinese Toponyms in English Novels. Shanghai: English Language and Literature Studies.

Chen, S. (2019). The Translation of Chinese Toponyms in History Textbooks: A Comparative Study. Montreal: Canadian Social Science.

Guo, S. (2017). On the Translation of Chinese Toponyms in English Travel Texts. English Language and Literature Studies. Shanghai: Journal of China Tourism Research.

Kadmon N. (2000). Toponymy: the lore, laws, and language of geographical names. Pennsylvania: Vantage Press.

Li, Q. (2017). A Study on the Translation of Chinese Toponyms in Diplomatic Texts. Journal of Language Teaching and Research. Stirling: University of Stirling.

Li, W. (2017). A Study on the Translation of Chinese Toponyms in English News. Theory and Practice in Language Studies. Melbourne: University of Melbourne.

Li, X. (2020). The Cultural Implication and Translation of Chinese Toponyms. Theory and Practice in Language Studies. Zhengzhou: Zhengzhou University.

Li, X. (2020). The Cultural Implication and Translation of Chinese Toponyms. Theory and Practice in Language Studies. Beijing: International Journal of translation.

Liu, H. (2015). The Translation of Chinese Toponyms in English Historical Texts. Journal of Language Teaching and Research. XinJiang: Journal of Xinjiang Vocational University.

Liu, Y. (2017). Translation of Chinese Toponyms in Educational Textbooks: A Case Study. Journal of Language Teaching and Research. Beijing: International Journal of translation.

Rong, Z. (2006). Urban memory and urban form: A psychological and sociological perspective on the continuity of urban history and culture.

Tent, J, Blair, D. (2009). Motivation for Naming: A Toponymic Typology. Technical Papers. Sydney: Linguistics Department.

Teng, S. (1992). Chinese Personal Names: A Comprehensive Guide. New York: City University of New York. Southern Architecture.

Suo, X. (1983). A Course in General Linguistics. Beijing: The Commercial Press.

Wang, H. (2018). Translation of Chinese Toponyms in Tourism Texts: A Case Study of Nanjing. Beijing: English Language and Literature Studies.

Wang, P. (2017). Translation of Chinese Toponyms in Environmental Studies: A Comparative Analysis. Tianjin: Journal of Language Teaching and Research.

Wang, Y. (2015). The Translation of Chinese Toponyms: A Perspective from Functional Equivalence Theory. Chongqing: Chongqing University.

Wang, Y. (2015). The Translation of Chinese Toponyms: A Perspective from Functional Equivalence Theory. Weinan: Journal of Weinan Normal University.

Wang, X. (2018). Translation of Chinese Toponyms in Archaeological Research Papers: English Language and Literature Studies. Journal of Northwest University.

Woodman, P. (2012). The Great Toponymic Divide. Reflections on the definition and usage of endonyms and exonyms. Warszawa: Head Office of Geodesy and Cartography.

Yang, C. (2018). The Translation of Chinese Toponyms in Social Work Research: A Comparative Analysis. Canadian Social Science. Harbin: Journal of Social Science of Harbin Normal University.

Yang, Y. (2018). The Cultural Translation of Chinese Toponyms in English Subtitles of Chinese Films. Canadian Social Science. Beijing: Foreign Language Teaching

Zhou, L. (2017). Translation of Chinese Toponyms in Geography Textbooks: A Case Study. Shanghai: Journal of Language Teaching and Research.

Zhou, X., & Chen, H. (2019). Cultural Interpretation of Chinese Toponyms in English–Chinese Translation. Ottava: Canadian Social Science.

Zhou, Y. (1982). The Historical Evolution of Chinese Languages and Scripts. Foreign Language Publications.

中 国 行 政 区 划 . (2016, 11 серпня). https://www.mnr.gov.cn/zt/hd/chfxcr/gcdtgltl_29657/gjbtzs/201608/t20160811_2130097.html

中 国 的 英 文 为 什 么 叫 China? 原 因 竟 然 是 ... (2019, 8 березня). https://baijiahao.baidu.com/s?id=1627426752939435849&wfr=spider&for=pc.

李如龙. (1998). 汉语地名学论稿. 上海.

牛汝辰. (2018). 中国文化地名学. 中国科学技术出版社.

王力. (1953). 古代汉语的语音.

范今朝. (2015). 邹吕辉. 地名通名的发展演变与当代城市地区地名通名的特点 中国地名.

ДОДАТОК А

КИТАЙСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИК ТОПОНІМІВ

1.	甘南	gān nán	Повіт Ганьнань
2.	望云山	wàng yún shān	Гора Ваньюньшань
3.	北安市	běi ān shì	Бейань
4.	东宁	dōng níng	Повіт Дуннін
5.	兰西	lán xī	Повіт Ланьсі
6.	桃山	táo shān	Гора Таошань
7.	呼兰河	hū lán hé	р. Хуланьхе
8.	牡丹江	mǔ dān jiāng	р. Муданьцзян
9.	松花江	sōng huā jiāng	р. Сунхуацзян
10.	木兰	mù lán	Повіт Мулань
11.	白山市	bái shān shì	Байшань
12.	龙江	lóng jiāng	Повіт Лунцзян
13.	克山	kè shān	Повіт Кешань
14.	讷河市	nè hé shì	Нехе
15.	膜河	mó hé	Повіт Мохе
16.	特力黑河市	tè lì hēi hé shì	Теліхейхе
17.	海林市	hǎi lín shì	Хайлінь
18.	七台河市	qī tái hé shì	Чітайхе
19.	東江市	dōng jiāng shì	Тунцзян
20.	雅鲁河	yǎ lǔ hé	р. Ялухе
21.	门鲁河	mén lǔ hé	р. Меньлухе
22.	蚂蚁河	mǎ yǐ hé	р. Маіхе
23.	虎林市	hǔ lín shì	Хулінь
24.	尚志市	shàng zhì shì	Шанчжі
25.	五常市	wǔ cháng shì	Учан
26.	延寿	yán shòu	Повіт Яньшоу
27.	青山	qīng shān	Гора Чіншань
28.	安市	ān shì	Ань
29.	大安市	dà ān shì	Даань
30.	宁安市	níng ān shì	Нінань
31.	黑龙江	hēi lóng jiāng	Провінція Хейлуцзянь
32.	北京	běi jīng	Пекін
33.	北山	běi shān	Бейшань
34.	山东	shān dōng	Шаньдун
35.	东皇	dōng huáng	Дунхуан

36.	南京	nán jīng	Нанкінь
37.	南昌	nán chāng	Нанчан
38.	西宁	xī níng	Сінін
39.	广西	guǎng xī	Гуансі
40.	西安	xī ān	Сіань
41.	中国	zhōng guó	Китай
42.	中海	zhōng hǎi	Середнє море
43.	上海	shàng hǎi	Шанхай
44.	上清	shàng qīng	Шанцін
45.	天下	tiān xià	Піднебесна
46.	海口	hǎi kǒu	Хайкоу
47.	张家口	zhāng jiā kǒu	Чжанцзякоу
48.	龙海	lóng hǎi	Лунхай
49.	包头	bāo tóu	Баотоу
50.	汕头	shàn tóu	Шаньтоу
51.	天津	tiān jīn	Тяньцзінь
52.	祝融峰	zhù róng fēng	Чжужунфен
53.	海口	hǎi kǒu	Хайкоу
54.	黄河	huáng hé	Річка Хуанхе
55.	河北	hé běi	Річка Хебей
56.	兰州	lán zhōu	Ланьчжоу
57.	苏州	sū zhōu	Сучжоу
58.	丽江	lì jiāng	Ліцзян
59.	江西	jiāng xī	Цзянсі
60.	长春	cháng chūn	Чанчунь
61.	长沙	cháng shā	Чанша
62.	滇池	diān chí	Дяньчі
63.	青城	qīng chéng	Ціньчхен
64.	山西	shān xī	Шаньсі
65.	山东	shān dōng	Шаньдун
66.	石林	shí lín	Шилін
67.	洛阳	luò yáng	Лоян
68.	阳朔	yáng shuò	Яншо
69.	故宫	gù gōng	Гугун
70.	上清官	shàng qīng guān	Шанцінгун
71.	南岳大庙	nán yuè dà miào	Великий Храм Південного Піка
72.	灵隐寺	líng yǐn sì	Лінінси
73.	少林寺	shǎo lín sì	Шаоліньси

74.	天坛	tiān tán	Храм Неба
75.	日坛	rì tán	Вівтар Сонця
76.	颐和园	yí hé yuán	Іхеюань
77.	圆明园	yuán míng yuán	Юаньміньюань
78.	西安	xī ān	Сіань
79.	安徽	ān huī	Аньхой
80.	伊宁	yī níng	Інін
81.	南宁	nán níng	Наньнін
82.	辽宁	liáo níng	Ляонін
83.	武汉	wǔ hàn	Ухань
84.	汉水	hàn shuǐ	Річка Ханьшуй
85.	秦皇島	qín huáng dǎo	Циньхуандао
86.	安徽省	ān huī shěng	Провінція Аньхой
87.	福建省	fú jiàn shěng	Провінція Фуцзянь
88.	甘肃省	gān sù shěng	Провінція Ганьсу
89.	广东省	guǎng dōng shěng	Провінція Гуандун
90.	广西壮族自治区	guǎng xī zhuàng zú zì zhì qū	Гуансі-Чжуанський автономний район
91.	贵州省	guì zhōu shěng	Провінція Гуйчжоу
92.	海南省	hǎi nán shěng	Провінція Хайнань
93.	河北省	hé běi shěng	Провінція Хебей
94.	黑龙江省	hēi lóng jiāng shěng	Провінція Хейлунцзян
95.	河南省	hé nán shěng	Провінція Хенань
96.	湖北省	hú běi shěng	Провінція Хубей
97.	湖南省	hú nán shěng	Провінція Хунань
98.	江苏省	jiāng sū shěng	Провінція Цзянсу
99.	江西省	jiāng xī shěng	Провінція Цзянсі
100.	吉林省	jí lín shěng	Провінція Цзілінь
101.	辽宁省	liáo níng shěng	Провінція Ляонін
102.	青海省	qīng hǎi shěng	Провінція Цінхай
103.	山西省	shān xī shěng	Провінція Шаньсі
104.	山东省	shān dōng shěng	Провінція Шаньдун
105.	陕西省	shǎn xī shěng	Провінція Шеньсі
106.	四川省	sì chuān shěng	Провінція Сичуань
107.	云南省	yún nán shěng	Провінція Юньнань
108.	浙江省	zhè jiāng shěng	Провінція Чжецзян
109.	內蒙古自治区	nèi mēng gǔ zì zhì qū	Автономний район Внутрішня Монголія

110.	宁夏回族自治区	níng xià huí zú zì zhì qū	Нінся-Хуейський автономний район
111.	新疆维吾尔自治区	xīn jiāng wéi wú ěr zì zhì qū	Сіньцзян-Уйгурський автономний район
112.	西藏自治区	xī cáng zì zhì qū	Тибетський автономний район
113.	香港	xiāng gǎng	Гонконг
114.	澳门	ào mén	Макао
115.	台湾	tái wān	Тайвань
116.	重庆	zhòng qìng	Місто Чунцинь
117.	天津	tiān jīn	Тяньцзінь
118.	天山	tiān shān	Гори Тяньшань
119.	南山	nán shān	Гори Наньшань
120.	北山	běi shān	Гори Бейшань
121.	泰山	tài shān	Гора Тайшань
122.	华山	huá shān	Гора Хуашань
123.	衡山	héng shān	Гора Хеншань
124.	恒山	héng shān	Гора Хеншань
125.	嵩山	sōng shān	Гора Суншань
126.	五台山	wǔ tái shān	Гора Утайшань
127.	峨嵋山	é méi shān	Гора Емейшань
128.	九华山	jiǔ huá shān	Гора Цзюхуашань
129.	珠江	zhū jiāng	Річка Чжуцзян
130.	西江	xī jiāng	Річка Сіцзян
131.	湘江	xiāng jiāng	Річка Сянцзян
132.	洞庭湖	dòng tíng hú	Озеро Дунтинху
133.	青海湖	qīng hǎi hú	Озеро Цинхай
134.	双叶大道	shuāng yè dà dào	Вулиця парних листів
135.	石油大道	shí yóu dà dào	Нафтова вулиця
136.	沿河街	yán hé jiē	Набережна
137.	珊瑚路	shān hú lù	Вулиця коралова
138.	学府街	xué fǔ jiē	Вулиця навчальних закладів
139.	东安街	dōng ān jiē	Вулиця стабільності
140.	景丰路	jǐng fēng lù	Вулиця прекрасного пейзажу
141.	北岗路	běi gǎng lù	Вулиця північного пагорба
142.	花园路	huā yuán lù	Вулиця Садова

143.	东进街	dōng jìn jiē	Вулиця що проходить на схід
144.	环城路	huán chéng lù	Кільцева вулиця
145.	桃山街	táo shān jiē	Вулиця персикової гори
146.	桃西街	táo xī jiē	Вулиця Західна персикова
147.	安和路	ān hé lù	Вулиця спокійна
148.	安顺路	ān shùn lù	Вулиця сприятлива
149.	安康路	ān kāng lù	Вулиця здоров'я
150.	大明街	dà míng jiē	Найсвітліша вулиця
151.	夏日路	xià rì lù	Вулиця літнього дня
152.	六闾街	liù jiē	Вулиця шести кварталів
153.	春风街	chūn fēng jiē	Вулиця Милосердя
154.	冬雪路	dōng xuě lù	Вулиця зимового снігу
155.	秀峰路	xiù fēng lù	Вулиця прекрасних піків
156.	步行街	bù xíng jiē	Пішохідна вулиця
157.	旭日街	xù rì jiē	Вулиця Променистого Сонця
158.	幸福路	xìng fú lù	Вулиця Щастя
159.	彩云街	cǎi yún jiē	Вулиця різнокольових хмар
160.	朝阳路	zhāo yáng lù	Вулиця вранішнього сонця
161.	光明街	guāng míng jiē	Вулиця світла/яскрава
162.	霞光街	xiá guāng jiē	Вулиця заходу сонця
163.	晨曦路	chén xī lù	Вулиця ранкового світла
164.	祥和街	xiáng hé jiē	Вулиця сприятлива
165.	佳境街	jiā jìng jiē	Вулиця прекрасних можливостей
166.	奋斗路	fèn dǒu lù	Вулиця боротьби
167.	东京	dōng jīng	Токіо
168.	巴黎	bā lí	Париж
169.	纽约	niǔ yuē	Нью-Йорк
170.	伦敦	lún dūn	Лондон
171.	悉尼	xī ní	Сідней
172.	柏林	bǎi lín	Берлін
173.	开罗	kāi luó	Каїр

174.	加尔各答	jiā ěr gè dá	Калькутта
175.	仰光	yǎng guāng	Бірма
176.	雅加达	yǎ jiā dá	Джакарта
177.	香港	xiāng gǎng	Гонконг
178.	布宜诺斯艾利斯	bù yí nuò sī ài lì sī	Буенос-Айрес
179.	都柏林	dū bǎi lín	Дублін
180.	也门	yě mén	Ємен
181.	新西兰	xīn xī lán	Нова Зеландія
182.	旧金山	jiù jīn shān	Сан-Франциско
183.	新金山	xīn jīn shān	Мельбурн
184.	长城	cháng chéng	Велика китайська стіна
185.	紫禁城	zǐ jīn chéng	Заборонене місто
186.	兵马俑	bīng mǎ yǒng	Теракотова армія
187.	布达拉宫	bù dá lā gōng	Палац Потала
188.	莫高窟	mò gāo kū	Печери Могао
189.	黄果树瀑布	huáng guǒ shù pù bù	Водоспад Хуангуошу